SODBA SODIŠČA PRVE STOPNJE (drugi senat)

z dne 12. decembra 2007 *

V združenih zadevah T-101/05 in T-111/05,

BASF AG, s sedežem v Ludwigshafnu (Nemčija), ki jo zastopajo N. Levy, barrister, J. Temple-Lang, solicitor, in C. Feddersen, odvetnik,

tožeča stranka v zadevi T-101/05,

UCB SA, s sedežem v Bruslju (Belgija), ki jo zastopajo J. Bourgeois, J.-F. Bellis in M. Favart, odvetniki,

tožeča stranka v zadevi T-111/05,

proti

Komisiji Evropskih skupnosti, ki jo zastopajo v zadevi T-101/05 A. Whelan in F. Amato ter v zadevi T-111/05 najprej O. Beynet in M. Amato, nato X. Lewis in M. Amato, zastopniki,

tožena stranka,

* Jezika postopka: angleščina in francoščina.

zaradi predloga za odpravo ali znižanje glob, naloženih tožečima strankama z Odločbo Komisije 2005/566/ES z dne 9. decembra 2004 v zvezi s postopkom iz člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva COMP/E-2/37.533 – Holin klorid, povzetek v UL 2005, L 190, str. 22),

SODIŠČE PRVE STOPNJE
EVROPSKIH SKUPNOSTI (drugi senat),

v sestavi A.W. H. Meij, v funkciji predsednika, N. J. Forwood in S. Papasavvas, sodnika,

sodna tajnica: C. Kantza, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 13. februarja 2007

izreka naslednjo

Sodbo

Dejansko stanje in izpodbijana odločba

1 Komisija je z Odločbo 2005/566/ES z dne 9. decembra 2004 v zvezi s postopkom iz člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva COMP/E-2/37.533 – holin klorid, povzetek v UL 2005, L 190, str. 22, v nadaljevanju: Odločba) ugotovila, da je več podjetij s sodelovanjem pri številnih sporazumih in usklajenih ravnanjih v zvezi

z določanjem cen, razdelitvijo trga in dogovorjenimi ukrepi proti konkurentom v sektorju holin klorida v EGP kršilo člen 81(1) ES in člen 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) (člen 1 Odločbe).

2 Komisija v zvezi s holin kloridom pojasnjuje, da ta proizvod sodi v skupino vitaminov B-kompleks (vitamin B 4), ki so topni v vodi. Večinoma se uporablja kot krmni dodatek v industriji za živalsko krmo (perutnina in svinje). Prodaja se v 70-odstotni vodni raztopini ali prahu s posušenimi žitaricami ali silicijevim dioksidom z vsebnostjo od 50 do 60 %. Del holin klorida, ki se ne uporabi za krmni dodatek za živali, se predela za pridobitev čistejšega proizvoda (farmacevtska kakovost). Trg holin klorida se ob proizvajalcih nanaša še na predelovalce, ki od proizvajalcev kupijo izdelek v obliki raztopine in ga zanje ali zase predelajo v holin klorid v prahu, ter na distributerje.

3 Iz točke 3 Odločbe izhaja, da je Komisija, potem ko je aprila 1999 od ameriškega proizvajalca Bioproducts prejela prošnjo za ugodno obravnavo, začela preiskavo v celotni industriji holin klorida. Preiskava je zajela obdobje od leta 1992 do konca leta 1998. Komisija v uvodni izjavi 45 Odločbe navaja, da je kanadski proizvajalec Chinook 25. novembra ter 3. in. 16. decembra 1998 že stopil v stik z njo glede zadevnega omejevalnega sporazuma, vendar takrat se ni začela preiskave.

4 V zvezi z EGP se je zadevni omejevalni sporazum na podlagi uvodne izjave 64 Odločbe izvajal na dveh različnih, vendar tesno povezanih ravneh, na svetovni in evropski ravni. Na svetovni ravni so proizvajalci Bioproducts (Združene države), Chinook (Kanada), Chinook Group Limited (Kanada), DuCoa (Združene države),

pet družb skupine Akzo Nobel (Nizozemska) in tožeči stranki med junijem 1992 in aprilom 1994 (posredno ali neposredno) sodelovali pri protikonkurenčnih dejavnostih. Namen teh dejavnosti je bilo povišanje cen na svetovni ravni, zlasti v EGP, in nadzor nad predelovalci, prav tako predvsem v EGP, da ti ne bi ogrozili dogovorjenih povišanj in da se ne bi svetovni trgi razdelili z umikom severnoameriških proizvajalcev z evropskega trga v zameno za umik evropskih proizvajalcev s severnoameriškega trga. Komisija je ugotovila devet sestankov omejevalnega sporazuma na svetovni ravni, in sicer med junijem 1992 (v Mexico Cityju, Mehika) in aprilom 1994 (v Johor Baharuju, Malezija). Najpomembnejši sestanek naj bi potekal v Ludwigshafnu (Nemčija) novembra 1992.

5 Samo evropski proizvajalci (BASF, AG, UCB SA in pet družb skupine Akzo Nobel) naj bi sodelovali na sestankih za izvajanje omejevalnega sporazuma na evropski ravni, ki je trajal od marca 1994 do oktobra 1998. Komisija je ugotovila, da je na to temo potekalo petnajst sestankov od marca 1994 (v Schotnu, Belgija) do oktobra 1998 (v Bruslju, Belgija, ali v Aix-la-Chapellu, Nemčija). Na podlagi uvodne izjave 65 Odločbe so bili ti sestanki namenjeni nadaljevanju sporazuma, sklenjenega na svetovni ravni. Njihov cilj naj bi bil redno povišanje cen v celotnem EGP skupaj z razdelitvijo trgov in posameznih kupcev ter nadzorom predelovalcev v Evropi za zaščito povišanja cen.

6 Po presoji Komisije so svetovni in evropski dogovori glede EGP sodili v okvir skupnega načrta, ki je določil smernice za delovanje članov omejevalnega sporazuma in omejil njihovo posamezno poslovno ravnanje, da bi dosegel enotni protikonkurenčni gospodarski cilj, in sicer izkrivljanje običajnih konkurenčnih pogojev v EGP. Zato je treba po mnenju Komisije dogovore na svetovni in evropski ravni upoštevati kot večplastno enotno in trajajočo kršitev v zvezi z EGP, pri kateri so severnoameriški proizvajalci sodelovali določen čas, evropski proizvajalci pa vse zadevno obdobje.

7 Komisija je glede opredelitve naslovnikov Odločbe v uvodni izjavi 166 navedla, da bi moralo biti pet družb skupine Akzo Nobel (v nadaljevanju, skupaj: Akzo Nobel), BASF, Bioproducts, Chinook, DuCoa in UCB odgovornih za kršitev. Po drugi strani pa Ertisa, španska družba, ki ima 50-odstotni delež na španskem trgu, ni bila naslovnica Odločbe, ker je Komisija v njeni uvodni izjavi 178 ugotovila, da dokazi za ugotovitev njene odgovornosti v zvezi z zatrjevanimi dejstvi niso bili zadostni.

8 Komisija je v členu 3 Odločbe odredila, naj podjetja, ki so naslovniki Odločbe, takoj prenehajo s kršitvami iz člena 1 Odločbe, če tega še niso storila, in naj se od takrat naprej vzdržijo ugotovljenih dejanj ali kršitev ter kakršnih koli ukrepov, ki imajo enak ali enakovreden cilj ali učinek.

9 Komisija je glede naložitve glob menila, da so severnoameriški proizvajalci (Bioproducts, Chinook in DuCoa) prenehali sodelovati pri kršitvi najkasneje 20. aprila 1994 ob koncu sestanka v Johor Baharuju (glej zgoraj navedeno točko 4). Kot izhaja iz uvodne izjave 165 Odločbe, Komisija ni imela dokazov o tem, da so potekali drugi sestanki ali stiki, pri katerih naj bi sodelovali severnoameriški proizvajalci in na podlagi katerih naj bi bile določene cene za EGP ali bila potrjena njihova začetna obljuba, da ne bodo izvažali v Evropo. Ker je Komisija v zvezi s to kršitvijo prvič ukrepala 26. maja 1999, to je več kot pet let po prenehanju sodelovanja severnoameriških proizvajalcev, tem v skladu s členom 1 Uredbe Sveta (EGS) št. 2988/74 z dne 26. novembra 1974 o rokih zastaranja v postopkih ter izvajanju sankcij v transportnem pravu in pravu konkurence Evropske gospodarske skupnosti (UL L 319, str. 1) ter členom 25 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 [ES] in 82 [ES] (UL L 1, str. 1) ni naložila nobene globe.

10 Ker so po drugi strani evropski proizvajalci sodelovali do 30. septembra 1998, jim je Komisija naložila globe v skupnem znesku 66,34 milijona eurov.

11 Komisija je znesek glob določila na podlagi svojih Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ (UL 1998, C 9, str. 3, v nadaljevanju: Smernice) ter svojega Obvestila o nenalaganju ali zniževanju glob v kartelnih zadevah (UL 1996, C 207, str. 4, v nadaljevanju: Obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996).

12 Komisija je v uvodni izjavi 187 Odločbe naštela splošna merila, na podlagi katerih je določila znesek glob. Izrazila je svojo namero, da bo upoštevala vse okoliščine obravnavane zadeve, še zlasti težo in trajanje kršitve, da bi imela globa zadosten odvračalni učinek, da bo od primera do primera presojala vlogo vsakega podjetja, ki je sodelovalo pri kršitvi, da bo upoštevala zlasti morebitne obteževalne ali olajševalne okoliščine in da bo glede na posamezen primer uporabila obvestilo o ugodni obravnavi.

13 Komisija je glede teže kršitve upoštevala njeno naravo (določanje cen, razdelitev trgov, razdelitev kupcev, dogovorjene ukrepe proti konkurentom), dejanski vpliv kršitve na trg zaradi njenega izvajanja ter velikost zadevnega geografskega trga (celotni EGP) za ugotovitev, da so podjetja, naslovniki Odločbe, zelo resno kršila člen 81(1) ES in člen 53(1) Sporazuma EGP (uvodne izjave od 190 do 198 Odločbe). V skladu s Smernicami taka teža kršitve upravičuje naložitev globe, višje od 20 milijonov eurov. Vendar je Komisija v uvodni izjavi 199 Odločbe navedla, da je upoštevala sorazmerno

nizko vrednost trga holin klorida v EGP (52,6 milijona eurov leta 1997, ki je zadnje polno leto kršitve).

14 Komisija je navedla, da naj bi za določitev izhodiščnega zneska glob vpletene družbe obravnavala različno, da bi se lahko upoštevale razlike v njihovi učinkoviti gospodarski zmogljivosti za resno škodovanje konkurenci. Komisija je ob upoštevanju, da se je kršitev začela na svetovni ravni s sodelovanjem severnoameriških družb, ki so med drugim privolile v umik z evropskega trga, menila, da se je bilo za določitev vpliva podjetij, ki so sodelovala pri kršitvi, primerno opreti na njihove svetovne tržne deleže (uvodni izjavi 200 in 201 Odločbe).

15 Tako je Komisija na podlagi svetovnih tržnih deležev v letu 1997 družbo Chinook s tržnim deležem 19,3 % uvrstila v prvo kategorijo, družbo DuCoa s tržnim deležem 16,3 % v drugo kategorijo, družbe UCB, Bioproducts in Akzo Nobel s tržnimi deleži 13,4 %, 12,2 % in 12 % v tretjo kategorijo ter družbo BASF s tržnim deležem 9,1 % v četrto kategorijo. V skladu s to razvrstitvijo sta bila izhodiščna zneska glob določena na 12,9 milijona eurov za družbo UCB in 9,4 milijona eurov za družbo BASF. Ta izhodiščna zneska sta bila izračunana na podlagi izhodiščnega zneska za prvo kategorijo v znesku 20 milijonov eurov (uvodni izjavi 201 in 202 Odločbe).

16 Komisija je za zagotovitev zadostnega odvračalnega učinka ob upoštevanju prometa tožečih strank v letu 2003 (3 milijarde eurov za družbo UCB in 33,4 milijarde eurov za družbo BASF) izhodiščni znesek globe za družbo BASF pomnožila s faktorjem 2 (uvodna izjava 203 Odločbe).

17 Dalje, Komisija je za vsako tožečo stranko izhodiščni znesek, kot je bil določen na podlagi odvračalnih dejavnikov, povišala za 10 % za vsako polno leto kršitve in za 5 % za vsako dodatno obdobje šestih mesecev ali več, vendar manj od enega leta. Komisija je za kršitev, ki je trajala najmanj pet let in enajst mesecev (od 13. oktobra 1992 do 30. septembra 1998), povišala izhodiščni znesek za 55 %. Tako sta bila izhodiščna zneska naloženih glob določena na 29,14 milijona eurov za družbo BASF in na 20 milijonov eurov za družbo UCB (uvodni izjavi 206 in 207 Odločbe).

18 Za družbo BASF se je kot obteževalna okoliščina upoštevala ponovna kršitev, saj je bila že dvakrat predmet odločb o prepovedi za isto vrsto protikonkurenčnega ravnanja. Gre za Odločbo Komisije 69/243/EGS z dne 24. julija 1969 o postopku v skladu s členom [81 ES] (IV/26.267 – Barvila, UL L 195, str. 11) in Odločbo Komisije 94/599/ES z dne 27. julija 1994 o postopku iz člena [81 ES] (IV/31.865 – PVC, UL L 239, str. 14). Ta okoliščina je vplivala na 50-odstotno povišanje izhodiščnega zneska globe, naložene družbi BASF, in sicer na 43,71 milijona eurov (uvodni izjavi 208 in 219 Odločbe).

19 Potem ko je Komisija zavrnila številne trditve tožečih strank o olajševalnih okoliščinah v zvezi s hitrim prenehanjem kršitve, neizvajanjem sporazumov, dolgotrajnostjo preiskave, neugodnim položajem sektorja in disciplinskimi ukrepi, sprejetimi proti zaposlenim, vpletenim v kršitev, je za uporabo programa usklajevanja družbi UCB zaradi učinkovitega sodelovanja zunaj okvira obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 znižala globo, ki ji je bila naložena. Natančneje, družba UCB je 26. julija 1999 Komisijo obvestila o kršitvi na evropski ravni, s tem ko je opozorila na devet sestankov med marcem 1994 in oktobrom 1998, medtem ko je imela Komisija le podatke o omejevalnem sporazumu na svetovni ravni. Zaradi tega je bil osnovni znesek globe znižan za 28,8 %, in sicer na 14,84 milijona eurov (uvodni izjavi 218 in 219 Odločbe).

20 Komisija je glede uporabe obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 v uvodni izjavi 220 navedla, da so vse tožeče stranke v različnih fazah postopka sodelovale z njo.

21 Družba BASF (prva od treh evropskih proizvajalcev, ki je prostovoljno predložila dokaze) je 15. junija 1999 na zahtevo za informacije z dne 26. maja 1999 predložila poročilo, v katerem se je oddelek G nanašal na holin klorid. Ker pa se postavljena vprašanja niso nanašala na ta proizvod, je Komisija v uvodni izjavi 221 Odločbe navedla, da je treba oddelek G navedenega poročila šteti kot prostovoljno predložitev dokazov v smislu oddelka G obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996. Enako velja za dokumente, ki jih je družba BASF predložila 23. junija 1999 in so vsebovali elemente v zvezi s sestankom v Ludwigshafnu (uvodna izjava 221 Odločbe).

22 Komisija glede presoje pomena teh elementov poudarja, da so že dokazi, ki sta jih predložili družbi Chinook in Bioproducts, pomenili odločilen dokaz v smislu oddelka B obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996. Komisija naj bi namreč na podlagi dokazov, ki jih je 7. maja 1999 predložila družba BASF, 22. junija 1999 poslala zahtevo za informacije zlasti v zvezi s holin kloridom. Vendar bi lahko oddelek G poročila družbe BASF, kljub njegovi omejeni vrednosti glede na že razpoložljive podatke, šteli kot potrditveni element kršitve na svetovni ravni v smislu oddelka D obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996. Komisija glede evropskih dogovorov poudarja, da je družba BASF izjavila le, da kljub prizadevanjem evropskih proizvajalcev ni bil sklenjen ali uporabljen nikakršen učinkovit sporazum. Obvestilo družbe BASF z dne 16. julija 1999 naj ne bi vsebovalo elementov, na podlagi katerih bi lahko potrdili kršitev, in naj bi v vsakem primeru pomenilo odgovor na zahtevo za informacije z dne 22. junija 1999. Glede ostalega Komisija navaja, da je imelo obvestilo družbe BASF z dne 4. novembra 2002 kot odgovor na zahtevo za informacije z dne 30. avgusta 2002 zelo omejeno vrednost glede dveh sestankov. Poleg tega je družba

BASF po prejemu obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah Komisijo obvestila, da ni prerekala dejanskega stanja. Komisija je družbi BASF na podlagi teh elementov odobrila 20-odstotno znižanje zneska globe, ki bi ji bila sicer naložena (uvodne izjave od 221 do 226 Odločbe).

23 Komisija je v zvezi z družbo UCB priznala, da so podatki, predloženi 26. julija 1999 (glej zgoraj navedeno točko 19), pomenili pomemben vsebinski prispevek pri ugotavljanju kršitve na evropski ravni, čeprav ni bil predložen nikakršen dokument iz obdobja od 1995 do 1998. Po drugi strani pa Komisija dodatnega obvestila z dne 21. septembra 1999 ni upoštevala kot enako pomembnega. Poleg tega je Komisija zaradi prerekanja sodelovanja pri omejevalnem sporazumu na svetovni ravni zavrnila odobritev znižanja za neprerekanje dejanskega stanja. Zato je Komisija na podlagi oddelka D obvestila o ugodni obravnavi družbi UCB odobrila 30-odstotno znižanje zneska globe, ki bi ji bila sicer naložena (uvodne izjave od 227 do 231 Odločbe).

24 Po tem postopku sta bili tožečima strankama naloženi naslednji globi:

— družbi BASF 34,97 milijona eurov,

— družbi UCB 10,38 milijona eurov.

Postopek in predlogi strank

25 Tožeči stranki sta 25. februarja 2005 (zadeva T-111/05, UCB proti Komisiji) in 1. marca 2005 (zadeva T-101/05, BASF proti Komisiji) v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje vložili ti tožbi.

26 Družba Akzo Nobel, prav tako naslovnica Odločbe, je 2. marca 2005 v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje zoper to Odločbo vložila tožbo (vpisano pod opravilno številko T-112/05).

27 Družba BASF je z dopisom z dne 25. julija 2006, poslanim kot odgovor na pisno vprašanje, Sodišče prve stopnje obvestila, da odstopa od prvega in sedmega tožbenega razloga.

28 Predsednik drugega senata Sodišča prve stopnje je s sklepom z dne 7. septembra 2006 po opredelitvi strank odločil, naj se v skladu s členom 50 Poslovnika Sodišča prve stopnje za ustni postopek in izdajo sodbe združijo zadeve T-101/05, T-111/05 in T-112/05.

29 Sodišče prve stopnje je na podlagi poročila sodnika poročevalca odločilo začeti ustni postopek in v okviru ukrepov procesnega vodstva postaviti strankam pisno vprašanje.

30 Sodišče prve stopnje je po opredelitvi strank o tem na obravnavi odločilo, naj se v skladu s členom 50 Poslovnika za izdajo sodbe razdruži zadevo T-112/05 od zadev T-101/05 in T-111/05.

31 V zadevi T-101/05 družba BASF Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

— odpravi ali bistveno zniža globo, naloženo z Odločbo;

— Komisiji naloži plačilo stroškov postopka in drugih stroškov, ki jih je imela v zvezi s to zadevo;

— sprejme vse ukrepe, ki jih bo Sodišče prve stopnje ocenilo kot ustrezne.

32 V zadevi T-111/05 družba UCB Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

— Odločbo razglasi za nično ali vsaj odpravi globo oziroma bistveno zniža njen znesek;

— Komisiji naloži plačilo stroškov.

33 Komisija Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

— zavrne tožbi;

— tožečima strankama naloži plačilo stroškov.

Pravo

1. *Uvodne ugotovitve*

34 Družba BASF navaja pet tožbenih razlogov in izpodbija presojo Komisije v zvezi z odvračalnim učinkom naložene globe, s povišanjem njenega zneska zaradi ponovne kršitve, z njenim sodelovanjem v upravnem postopku, s skupnim znižanjem, ki bi ji moralo biti odobreno, neodvisno od obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996, ter z opredelitvijo svetovnih in evropskih dogovorov kot enotne in trajajoče kršitve.

35 Družba UCB navaja tri tožbene razloge, in sicer napačno opredelitev svetovnih in evropskih sporazumov kot enotno in trajajočo kršitev, napačno uporabo obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 ter, podredno, kršitev tega obvestila, in to tudi ob domnevi, da bi Sodišče prve stopnje svetovne in evropske dogovore štelo za enotno in trajajočo kršitev.

36 Najprej je treba obravnavati prve štiri tožbene razloge družbe BASF, nato presojati utemeljenost trditev v podporo skupnemu tožbenemu predlogu glede enotne in trajajoče narave kršitve ter nazadnje preučiti drugi in tretji tožbeni razlog družbe UCB.

2. *Prvi tožbeni razlog družbe BASF: kršitev uredb št. 17 in št. 1/2003 ter Smernic, ker je bil znesek globe za odvračalni učinek povišan za 100 %*

Trditve strank

37 Družba BASF v tožbi navaja tri očitke zoper povišanje zneska globe za odvračalni učinek. Prvič, to povišanje naj bi bilo v nasprotju z Uredbo Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prva Uredba o izvajanju členov [81 ES] in [82 ES] (UL L 13, str. 204), in z Uredbo št. 1/2003 ter z legitimnimi pričakovanji, ki izhajajo iz Smernic. Drugič, Komisija naj ne bi preučila, ali je bilo povišanje iz tega naslova glede na ravnanje družbe BASF potrebno. Tretjič, to povišanje naj ne bi bilo v skladu z uporabo obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996.

38 Družba BASF je na obravnavi odstopila od prvega in tretjega očitka tega tožbenega razloga. V okviru drugega očitka je zatrjevala, da mora Komisija pred povišanjem globe za odvračalni učinek presoditi, ali je tako povišanje za zadevno podjetje potrebno glede na verjetnost ponovne kršitve z njegove strani. Obseg družbe naj za tako presojo ne bi bil upošteven dejavnik. Po drugi strani pa bi lahko drugi elementi kazali na prihodnje ravnanje podjetja. Velikega podjetja naj ne bi bilo treba odvračati na primer zato, ker je že izpostavljeno skupinskim tožbam ali zaradi morebitnih posledic, ki vplivajo na njegovo vrednost na borzi. Potrebe po odvračanju naj se ne bi presojalo na podlagi celotnega obsega podjetja, ampak bi morala biti utemeljena glede na njegovo posebno ravnanje. Vendar naj bi Komisija navedeno povišanje obrazložila le z omembo svetovnega prometa družbe BASF.

39 Ker naj bi bilo šele na podlagi končnega zneska globe mogoče ugotoviti, ali bo sankcija odvrnila podjetje od prihodnjih kršitev, družba BASF meni, da bi bilo treba

potrebo po povišanju globe zaradi odvračanja presojati po izračunu globe in ne v vmesni fazi. Poleg tega bi bilo treba tako povišanje zneska globe pojasniti (v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah in v Odločbi) glede na ravnanje vsake družbe posebej. Komisija bi morala upoštevati tudi globe, ki jih je moralo zadevno podjetje ob sprejetju Odločbe o podobni kršitvi pravil plačati v tretjih državah. Družba BASF dodaja, da Komisija ni pravilno določila povišanja zneska globe na podlagi dejavnosti v okviru drugih, popolnoma neodvisnih trgov. Družba BASF poudarja, da v njenem primeru ni bilo zahtevanega nikakršnega dodatnega povišanja zaradi odvračanja. Družba BASF naj bi namreč zaradi Odločbe Komisije 2003/2/ES z dne 21. novembra 2001 o postopku v zvezi z izvajanjem člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva COMP/E-1/37.512 – Vitamini, UL 2003, L 6, str. 1) sprejela popolnoma nove ukrepe za nadzor, da se v prihodnosti ne bi več ponavljala taka nezakonita ravnanja, to pa naj bi pojasnila v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Njeno sodelovanje v upravnem postopku in globe, ki jih je morala plačati v tretjih državah zaradi zadeve Vitamini, naj bi utemeljevali neobstoj vsakršne potrebe po odvračanju. Vendar naj v Odločbi ne bi bilo elementov, na podlagi katerih bi bila lahko trditev družbe BASF ovržena.

40 Družba BASF meni, da čeprav Komisija ugotavlja, da je odvračanje sestavni del teže kršitve in ne element ravnanja vsakega posameznega podjetja, pa ne pojasni, zakaj se določenim podjetjem za odvračalni učinek naloži povišanje glob, drugim pa ne. Družba BASF dodaja, da naj Odločbe 2003/2 glede na zgodovino ter povezavo med obravnavano zadevo in zadevo Vitamini (zgoraj navedena točka 39) ne bi smeli šteti kot upoštevno za izračun globe za družbo BASF ali za ocenjevanje vprašanja odvračanja, ker Komisija ni pojasnila, zakaj vseh kartelov o vitaminih ni obravnavala v okviru enotne Odločbe.

41 Družba BASF v odgovor na trditev Komisije, da naj bi domneva nedolžnosti nasprotovala presoji kršitve v prihodnosti, poudarja, da je upoštevno vprašanje, ali podjetje,

ki se zaveda, da ne ravna zakonito, in sprejme ukrepe proti ponovitvi, potrebuje dodatno odvračanje. Ta preizkus naj ne bi bil povezan z domnevo nedolžnosti.

42 Komisija izpodbija utemeljenost tega tožbenega razloga.

Presoja Sodišča prve stopnje

43 Opozoriti je treba, da je namen sankcij iz člena 15 Uredbe št. 17 in člena 23 Uredbe št. 1/2003 kaznovati protipravno ravnanje ter preprečiti njegovo ponovno kršitev. Odvračanje je torej eden od namenov globe (sodba Sodišča prve stopnje z dne 15. marca 2006 v zadevi BASF proti Komisiji, T-15/02, Zodl., str. II-497, v nadaljevanju: sodba Vitamini, točki 218 in 219).

44 V Smernicah se na ta namen sklicuje v točki 1 A, na podlagi katere „bo treba določiti znesek globe na ravni, ki zagotavlja, da ima zadosten odvračalni učinek“.

45 Poleg tega je odvračalni učinek glob eden od elementov, na podlagi katerih je treba ugotavljati težo kršitev (sodba Sodišča z dne 17. julija 1997 v zadevi Ferriere Nord proti Komisiji, C-219/95 P, Recueil, str. I-4411, točka 33).

46 V obravnavani zadevi je treba poudariti, da Komisija za povišanje izhodiščnega zneska globe družbi BASF ni ugotavljala možnosti njene ponovitve kršitve. Kot izhaja iz uvodne izjave 203 Odločbe (glej zgoraj navedeno točko 16), je namreč upoštevala le velikost tega podjetja.

47 Kljub temu je treba upoštevati, da neobstoj ugotavljanja verjetnosti ponovne kršitve družbe BASF v ničemer ne vpliva na zakonitost tega povišanja. Ustaljena sodna praksa je namreč upoštevnost velikosti podjetij priznala kot element, ki ga je treba upoštevati v okviru določanja zneska globe. Ta element lahko kaže na vpliv, ki ga ima lahko zadevno podjetje na trgu (glej zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Vitamini, točke od 233 do 236 in navedena sodna praksa).

48 Glede faze, v kateri je treba presojati potrebo po uporabi koeficienta za zagotovitev odvračalnega učinka globe, zadostuje pojasnilo, da je treba zahteve po odvračanju upoštevati v celotnem postopku določanja zneska globe in ne le v njegovi določeni fazi (zgoraj v točki 43 navedena sodba Vitamini, točka 238).

49 Glede potrebe po uporabi takega koeficienta v obravnavani zadevi je treba poudariti, da je družba BASF v letu 2003 ustvarila skupni promet v znesku 33,4 milijarde eurov, ki močno prehiteva promet družb UCB in Akzo Nobel, kar kaže na pomembnost tega podjetja.

50 Iz navedenega izhaja, da Komisija ni kršila uredb št. 17 in št. 1/2003. Prav tako se ni oddaljila od Smernic, s tem ko je glede na velikost družbe BASF menila, da je za odvračanje treba podvojiti izhodiščni znesek z 9,4 na 18,8 milijona eurov.

51 Glede ukrepov, ki jih je sprejela družba BASF proti ponovni kršitvi, dokazanega sodelovanja in kazni v tretjih državah je treba preveriti, v kolikšni meri bi te okoliščine vplivale na to, da bi Komisija v okviru presoje zahtev po odvračanju glede družbe BASF znižala globo.

52 Glede ukrepov, ki jih je sprejela družba BASF za preprečitev ponovne kršitve, je treba ugotoviti, da kljub pomembnosti ukrepov za uskladitev s predpisi o konkurenci ta okoliščina ne vpliva na dejansko storjeno kršitev. Sprejetje programa usklajevanja s strani zadevnega podjetja ne zavezuje Komisije, da zaradi te okoliščine odobri znižanje globe (zgoraj v točki 43 navedena sodba Vitamini, točki 266 in 267). V teh okoliščinah je treba trditev, da družbe BASF zaradi glob, naloženih z Odločbo 2003/2, v okviru dejavnosti v zvezi s holin kloridom ne bi bilo treba odvračati, prav tako zavrniti. Naložitev globe družbi BASF za različna protikonkurenčna dejanja glede drugih vitaminskih proizvodov namreč ne vpliva na dejansko storjeno kršitev in zato Komisiji ni treba odobriti znižanja iz tega naslova.

53 Glede kazni v tretjih državah je treba poudariti, da je namen odvračanja, ki ga lahko Komisija upošteva pri določanju zneska globe, zagotoviti, da podjetja pri izvrševanju svojih dejavnosti v okviru Skupnosti ali EGP spoštujejo pravila konkurence, določena v Pogodbi. Iz tega izhaja, da odvračalni učinek globe, naložene zaradi kršitve pravil Skupnosti o konkurenci, ni mogoče določati samo glede na poseben položaj obsojenega podjetja niti glede na to, ali spoštuje pravila konkurence v tretjih državah zunaj EGP (glej zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Vitamini, točka 269 in navedena sodna praksa).

54 Komisija je priznala, da je družba BASF res sodelovala v upravnem postopku in da je to upoštevala v okviru uporabe obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 (glej v tem smislu zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Vitamini, točka 268). Zato je treba vprašanje, ali bi morda to sodelovanje vplivalo na pomembnejše znižanje globe, presojati v okviru tretjega tožbenega razloga.

55 Prvi tožbeni razlog je zato treba zavrniti.

3. *Drugi tožbeni razlog, ki ga navaja družba BASF: kršitev načel pravne varnosti in sorazmernosti zaradi 50-odstotnega povišanja globe zaradi ponovne kršitve ter napačnega izračuna tega povišanja*

Trditve strank

56 Družba BASF uvodoma zatrjuje, da uredbi št. 17 in št. 1/2003 ne nudita jasne pravne podlage za povišanje zneska globe zaradi ponovne kršitve. Ker naj kršitve, zaradi katerih je bila družbi BASF naložena globa leta 1969 in 1994, ne bi imele nikakršnega vpliva na težo ali trajanje kršitve, ki je predmet Odločbe, naj bi Komisija z upoštevanjem teh kazni kršila načelo pravne varnosti. Iz Uredbe št. 2988/74 in člena 25 Uredbe št. 1/2003 ter načela pravne varnosti naj bi izhajalo, da je treba pri sankciji za ponovno kršitev upoštevati določbe o zastaranju, da se izognemo absurdnim položajem, kot je nenaložitev globe severnoameriškim proizvajalcem zaradi zastaranja njihovega tajnega ravnanja leta 1994, medtem ko je družba BASF kaznovana za kršitev, ki jo je storila leta 1964. Na splošno naj ne bi bilo razumno,

da družba ne bi mogla biti kaznovana za kršitev, storjeno pred petimi leti, lahko pa bi bila težje kaznovana zaradi kršitve, ki je zastarala že veliko prej. Družba BASF meni, da kljub pomanjkljivosti Smernic, ker ne določajo obdobja, po katerem se prejšnje kršitve ne bi smelo več upoštevati pri ponovni kršitvi, zakonodaje držav članic po drugi strani določajo tako omejitev. Družba BASF meni, da je treba, čeprav se v okviru povišanja globe zaradi ponovne kršitve Odločba 69/243 (glej zgoraj navedeno točko 18) ni upoštevala, priznati, da tako povišanje ni pravilno oziroma da tudi Komisija meni, da kršitve, storjene pred štiridesetimi leti, ni mogoče upoštevati.

57 Po mnenju družbe BASF mora Komisija, ker ni določbe o zastaralnem roku za upoštevanje prejšnjih kršitev v zvezi s ponovno kršitvijo, svojo diskrecijsko pravico uporabiti razumno ter sorazmerno v jasno opredeljenih in upoštevnih okoliščinah. Družba BASF zatrjuje, da velja ta teza še toliko bolj, kadar je bila prejšnja kršitev storjena dolgo nazaj, ko je bilo konkurenčno pravo Skupnosti slabo znano in razumljeno. Družba BASF poudarja, da je bila druga Odločba, na katero se sklicuje Komisija v zvezi s ponovno kršitvijo, sprejeta leta 1994 in se je nanašala na obdobje med leti 1980 in 1984. Vendar naj Komisija ne bi imela koristi od dolgotrajnosti svojega postopka odločanja, zato da bi se v zvezi s ponovno kršitvijo sklicevala na tako stare kršitve. Poleg tega naj Komisija v Odločbi 2003/2 ne bi določila povišanja globe zaradi ponovne kršitve, kar naj bi bilo pravilno.

58 Poleg tega po mnenju družbe BASF se za ugotovitev ponovne kršitve na podlagi ravnanja pred več kot dvajsetimi leti predvideva, da gre za kršitvi iste vrste, kar ne bi veljalo, če bi se nanašali na različna trga. To naj bi bilo podano v obravnavani zadevi, ker se barvila (iz Odločbe 69/243), PVC (iz Odločbe 94/5999) in holin klorid nanašajo na povsem različne trge.

59 V vsakem primeru naj izračun zadevnega povišanja ne bi bil zakonit, ker bi morala Komisija v skladu s točkama 226 in 229 sodbe Sodišča prve stopnje z dne 9. julija 2003 v zadevi Cheil Jedang proti Komisiji (T-220/00, Recueil, str. II-2473) pred povišanjem zaradi velikosti podjetja ali odvračanja (glej zgoraj navedeno točko 15) povišati izhodiščni znesek 9,4 milijona eurov in ne osnovni znesek 29,14 milijona eurov (glej zgoraj navedeni točki 17 in 18).

60 Komisija najprej poudarja, da za izračun globe ni upoštevala sodelovanja družbe BASF v kartelu vitaminov, zaradi katerega je bila sprejeta Odločba 2003/2. Navaja tudi, da je bila Odločba 94/599 sprejeta med kršitvijo, ki se nanaša na holin klorid. Poleg tega dejstvo, da zadevno podjetje ni spremenilo ravnanja, povečuje njegovo krivdo v okviru odločbe o ugotovitvi nove kršitve, ne glede na čas, ki je potekel med prvo kršitvijo in sprejetjem odločbe v zvezi z njo. Komisija ne razume, zakaj bi lahko dejstvo, da so se prejšnje kršitve družbe BASF nanašale na drugačne trge, kot je trg holin klorida, vplivalo na zakonitost zadevnega povišanja, zlasti ker je narava vseh teh kršitev podobna.

61 Komisija glede načela pravne varnosti zatrjuje, da pri nalaganju glob upošteva splošna pravila, kot je načelo sorazmernosti, in v skladu s sodno prakso tudi določbe v zvezi z naložitvijo sankcij, kot je priznanje obteževalnih ali olajševalnih okoliščin za odgovornost storilca. Podjetje naj ne bi smelo zahtevati upoštevanja olajševalnih okoliščin in hkrati načeloma zavrniti možnosti upoštevanja obteževalnih okoliščin za izračun globe. Poleg tega je ponovna kršitev kot obteževalna okoliščina izrecno navedena v poglavju 2, prvi odstavek, Smernic, družba BASF pa je bila glede tega prav tako obveščena v točki 217 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah.

62 Komisija glede starosti prejšnjih kršitev opozarja, da je sodna praksa potrdila 50-odstotno povišanje osnovnega zneska za ponovno kršitev na podlagi kršitve, ki je privedla do sprejetja odločbe 20 let prej, zaradi česar je v obravnavani zadevi dovoljeno upoštevati Odločbo 94/599. Vendar po mnenju Komisije ta odločba zadostuje za določitev zadevnega povišanja tudi ob neupoštevanju Odločbe 69/243. Poleg tega dejstvo, da se za izračun globe v okviru Odločbe 2003/2 niso kot obteževalne okoliščine upoštevale posebne prejšnje kršitve, ne preprečuje, da bi Komisija to storila v okviru kasnejše odločbe.

63 Komisija glede očitka o napačnem izračunu povišanja poudarja, da družba BASF zamenjuje izhodiščni znesek (glej zgoraj navedeno točko 15) z osnovnim zneskom globe, ki je določen glede na težo in trajanje kršitve (glej zgoraj navedeno točko 17). Glede na obteževalne okoliščine je treba v skladu z zgoraj v točki 59 navedeno sodbo Cheil Jedang proti Komisiji povišati osnovni znesek, kar naj bi Komisija v obravnavani zadevi storila.

Presoja Sodišča prve stopnje

64 Najprej je treba zavrniti trditev družbe BASF, da priznanje primera ponovne kršitve predvideva, da se kršitve nanašajo na isti trg proizvodov. Zadostuje namreč, da se Komisija sooči s kršitvami, ki se nanašajo na isto določbo Pogodbe ES.

65 Dalje, poudariti je treba, da sta člen 15(2) Uredbe št. 17 in člen 23(2) Uredbe št. 1/2003 ustrezna pravna podlaga, v skladu s katero lahko Komisija naloži globe podjetjem ali podjetniškim združenjem zaradi kršitev členov 81 ES in 82 ES. V skladu s temi določbami je treba za določitev zneska globe upoštevati trajanje in težo kršitve.

Teža kršitve se določi ob upoštevanju številnih dejavnikov, glede katerih ima Komisija diskrecijsko pravico. Upoštevanje obteževalnih okoliščin pri določitvi globe je v skladu z nalogo Komisije, da zagotovi skladnost s pravili konkurence (sodba Sodišča z dne 8. februarja 2007 v zadevi Groupe Danone proti Komisiji, C-3/06 P, ZOdl., str. I-1331, točki 24 in 25).

66 Poleg tega je treba pri analizi teže storjene kršitve upoštevati morebitno ponovljeno kršitev (sodba Sodišča z dne 7. januarja 2004 v združenih zadeviah Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točka 91, ter zgoraj v točki 65 navedena sodba Groupe Danone proti Komisiji, točka 26), pri čemer lahko ta upraviči pomembno povišanje osnovnega zneska globe (sodba Sodišča prve stopnje z dne 30. septembra 2003 v zadevi Michelin proti Komisiji, T-203/01, Recueil, str. II-4071, točka 293). V skladu s to sodno prakso je treba zavrniti trditve družbe BASF, iz katerih izhaja, da naj prejšnje kršitve nikakor ne bi vplivale na težo zadevne kršitve in da naj ne bi bilo jasne pravne podlage za povišanje zaradi ponovljene kršitve.

67 Glede očitka o domnevni obveznosti priznanja časovne omejitve za upoštevanje morebitne ponovljene kršitve je treba poudariti, da neobstoj najdaljšega roka za ugotovitev ponovljene kršitve v uredbah št. 17 in št. 1/2003 oziroma Smernicah ni v nasprotju z načelom pravne varnosti. Ugotovitev in presoja posebnih značilnosti ponovljene kršitve sta del diskrecijske pravice Komisije glede izbire dejavnikov, ki se jih upošteva pri določitvi zneska glob. V tem okviru Komisija ni vezana na morebitni zastaralni rok za tako ugotovitev. V zvezi s tem je treba opozoriti, da je ponovljena kršitev pomemben dejavnik, ki ga mora Komisija upoštevati, ker je namen njenega upoštevanja vzpodbuditi podjetja, ki so izkazala težnjo kršiti pravila konkurence, naj

spremenijo svoje ravnanje. Komisija lahko zato v vsakem primeru upošteva pokazatelje, ki lahko potrdijo tako težnjo, vključno s časom, ki je pretekel med zadevnimi kršitvami (zgoraj v točki 65 navedena sodba Groupe Danone proti Komisiji, točke od 37 do 39).

68 V obravnavani zadevi odločbe, ki jih Komisija uporablja za utemeljitev svoje presoje glede ponovne kršitve (glej zgoraj navedeno točko 18), kažejo na to, da je družba BASF kršila pravila na področju konkurence med letoma 1964 in 1967 (določitev zvišanih stopenj cen in pogojev uporabe teh zvišanj v sektorju barvil) ter od avgusta 1980 do maja 1984 (določitev „ciljnih“ cen in „ciljnih“ kvot ter načrtovanje usklajenih pobud za povišanje ravni cen in nadzor njenega izvajanja).

69 Upoštevati je treba, da zadnja od teh kršitev lahko upraviči 50-odstotno povišanje zneska globe, naložene družbi BASF (glej v tem smislu zgoraj v točki 66 navedeno sodbo Michelin proti Komisiji, točka 293).

70 V vsakem primeru Sodišče prve stopnje poudarja, da lahko izvrševanje njegovega pooblastila za odločanje v sporu polne jurisdikcije upraviči pridobivanje in upoštevanje dodatnih podatkov, ki jih kot takih v Odločbi ni treba navesti v skladu z obveznostjo obrazložitve iz člena 253 ES (sodba Sodišča z dne 16. novembra 2000 v zadevi KNP BT proti Komisiji, C-248/98 P, Recueil, str. I-9641, točka 40).

71 V tem okviru je treba upoštevati dejstvo, da je bila družba BASF prav tako predmet Odločbe Komisije 86/398/EGS z dne 23. aprila 1986 v zvezi s postopkom iz člena [81 ES] (IV/31.149 – Polipropilen, UL L 230, str. 1). Na podlagi sodbe Sodišča prve stopnje z dne 17. decembra 1991 v zadevi BASF proti Komisiji (T-4/89, Recueil, str. II-1523) je bila družbi BASF naložena globa v znesku 2,125 milijona ekujev zaradi

sodelovanja pri sporazumih in usklajenih ravnanjih, namenjenih opredelitvi njene poslovne politike, določitvi ciljnih cen in dogovarjanja o ukrepih v ta namen, povišanju cen in razdelitvi trga od konca leta 1978 ali začetka leta 1979 do novembra 1983. Komisija med zaslišanjem na obravnavi ni znala pojasniti opustitev te odločbe, čeprav je ta navedena v točki 29 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah.

72 Ob upoštevanju tega elementa je treba ugotoviti, da je družba BASF med letoma 1964 in 1993 nedopustno kršila pravila konkurence približno 13 let. Iz tega izhaja, da je 50-odstotno povišanje osnovnega zneska ustrezno.

73 Očitek o napačnem izračunu povišanja zaradi ponovne kršitve je treba prav tako zavrniti, ker izhaja iz zamenjave družbe BASF med pojmoma izhodiščnega in osnovnega zneska (glej zgoraj navedene točke od 15 do 17). V skladu s točko 229 zgoraj v točki 59 navedene sodbe Cheil Jedang proti Komisiji, na katero se v podporo svoje trditve sklicuje družba BASF, je treba odstotke za ustrezna povišanja ali znižanja, sprejeta na podlagi obteževalnih ali olajševalnih okoliščin, uporabiti pri osnovnem znesku, ki se določi na podlagi teže in trajanja kršitve. Prav to je Komisija v obravnavani zadevi storila (glej zgoraj navedeni točki 17 in 18). Poudariti je treba, da bi v obravnavani zadevi način izračuna, ki ga je predlagala družba BASF, v vsakem primeru privedel do enakega rezultata.

74 Zato je treba drugi tožbeni razlog v celoti zavrniti.

4. *Tretji tožbeni razlog, ki ga navaja družba BASF: napačna uporaba obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996*

Trditve strank

75 Družba BASF meni, da je 20-odstotno znižanje, ki ji je bilo odobreno v skladu z oddelkom D obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 (glej zgoraj navedeno točko 22), prenizko glede na obseg njenega sodelovanja. Komisija bi morala na podlagi načela sorazmernosti odobriti znižanja sorazmerno s sodelovanjem vsakega od podjetij. Na podlagi usklajene prakse Komisije naj bi bila družba BASF upravičena do 10-odstotnega znižanja, ker ni prerekala dejstev, ki so ji bila očitana. Iz tega naj bi izhajalo, da bi morala biti zaradi hitrega, popolnega in prostovoljnega sodelovanja, ki ni zajemalo neprerekanja dejanskega stanja, upravičena do večjega znižanja v primerjavi z odobrenimi 10 %.

76 V Odločbi naj namreč ne bi bil podan natančen opis sodelovanja družbe BASF, ker naj ne bi bila pravilno opisana vsebina določenih obvestil, drugi pomembni vidiki tega sodelovanja naj sploh ne bi bili omenjeni, družbi BASF pa naj ne bi bilo omogočeno, da presodi oceno Komisije glede določenih vidikov sodelovanja. Te pomanjkljivosti naj bi po mnenju družbe BASF kazale tudi na kršitev načela dobre uprave.

77 Družba BASF v utemeljitev svojih trditev navaja, da Komisija v Odločbi:

— ne navaja njenega dopisa z dne 6. maja 1999, s katerim jo je obvestila o nezakonitih sporazumih v sektorju vitaminov, proti katerim so organi Združenih držav

uvedli preiskavo, in zahtevala sestanek za podrobnejšo razpravo o tem. Družba BASF meni, da je Komisija ta dopis izgubila;

— ne omenja sestanka, ki je potekal 17. maja 1999, na katerem je opisala več tajnih sporazumov in predložila podatke, ki so vsebinsko prispevali pri ugotavljanju kršitve, med katerimi je bila tudi skorajšnja sklenitev sodne poravnave z organi Združenih držav, ki je bila nazadnje sklenjena 19. maja 1999 in se je prav tako nanašala na holin klorid;

— ne omenja njenega dopisa z dne 21. maja 1999, s katerim je predložila dokumente v zvezi s preiskavo v Združenih državah. Družba BASF meni, da je Komisija ta dopis izgubila;

— napačno predstavlja svoje obvestilo z dne 23. julija 1999;

— ne opiše popolno zahteve za informacije z dne 26. maja 1999, s tem da ne prizna, da sta bila poročilo z dne 15. junija in obvestilo z dne 23. junija 1999 predložena prostovoljno;

— ne upošteva pravilno njenega obvestila z dne 16. julija 1999, ki je bilo odgovor na zahtevo za informacije z dne 22. junija 1999.

78 Opustitev dopisa z dne 6. maja 1999 in sestanka z dne 17. maja 1999 naj ne bi bilo mogoče upravičiti, ker se nanju sklicuje v uvodni izjavi 127 Odločbe 2003/2.

79 Ker naj bi Komisija izgubila pomembne dele spisa, si naj ne bi mogla ustvariti popolne slike o sodelovanju družbe BASF. Tako ta v spisu Komisije ni uspela najti dopisov z dne 6. in 21. maja 1999 ter ničesar (opomb ali zapisnikov, ki so jih pripravili uradniki Komisije) o sestanku s 17. maja 1999.

80 Vrednosti dokazov, predloženih Komisiji, naj ne bi bilo mogoče izpodbijati, ker Komisija ni sprejela predložitve dodatnih dokazov, kot so zlasti ustna pričanja, ki jih je predlagala družba BASF, s tem ko je vztrajala le pri pisnih dokazih. To vztrajanje naj bi družbi BASF preprečilo predložitev pomembnih podatkov, kar bi lahko storila pisno, če bi Komisija v odgovoru na dopis z dne 6. maja 1999 pojasnila svojo tezo. Tako ravnanje Komisije naj bi bilo v nasprotju z načelom dobre uprave.

81 Po mnenju družbe BASF bi morala Komisija zagotoviti sestavo ustreznega zapisnika sestanka z dne 17. maja 1999. Tudi stenografski zapiski, ki jih je shranila oseba, zadolžena za spis, naj bi razkrili, da je bil sestanek pomemben in da naj bi podrobno zajel več sektorjev, med njimi tudi sektor holin klorida, česar naj Komisija ne bi izpodbijala. Izključitev teh opomb iz spisa o holin kloridu naj bi bila prav tako kršitev načela dobre uprave.

82 Družba BASF trdi, da je na tem sestanku predložila podatke, ki so bili vsebinsko koristni pri ugotavljanju kršitve (opredelitev tajnih sporazumov, proizvodov in vpletenih

podjetij, trajanje, skorajšnja sklenitev sodne poravnave z ameriškim ministrstvom za pravosodje, zlasti glede holin klorida). To po mnenju družbe BASF dokazuje izjava z dne 24. februarja 2005, ki jo je podal njen pravni svetovalec J. Scholz in jo družba imenuje „izjava Scholz“.

83 Po sestanku 17. maja 1999 je družba BASF menila, da je storila vse, da bi bila upravičena do najvišjega mogočega znižanja na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996. V teh okoliščinah družba BASF meni, da njena kasnejša obvestila v obliki pisnega dokaza samo potrjujejo podatke, ki so bili sporočeni ustno, kar pomeni, da bi bilo treba v zvezi s pisnimi dokazi upoštevati, da so bili predloženi na tem sestanku. Vsi ti podatki naj bi bili predloženi prostovoljno, česar pa naj Komisija v Odločbi ne bi upoštevala. Poleg tega naj Komisija ne bi prerekala, da se lahko podatke v skladu z oddelkom D obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 predloži ustno.

84 Družba BASF glede poročila z dne 15. junija 1999 poudarja, da to ni bilo predloženo kot odgovor na zahtevo za informacije z dne 26. maja 1999, ampak na zahtevo za pisne dokaze, ki jo je postavila Komisija na sestanku 17. maja 1999. Sestava navedenega poročila naj bi se začela, preden je bila poslana ta zahteva za informacije. To naj bi bilo poleg tega dokazano z obvestilom družbe BASF z dne 21. maja 1999. Poleg tega naj bi bili v tem poročilu tudi podatki o vitaminih, ki niso bili predmet zahteve z dne 26. maja 1999, kot je vitamin D 3 in karotenidi. Zahteva Komisije za pridobitev pisnega poročila naj bi povzročila zamudo pri prenosu podatkov. Vendar naj bi bili pogovori s člani osebja družbe BASF, ki jih je ta predlagala, učinkovit način za zbiranje zahtevanih dokazov. Obvestilo z dne 23. junija 1999, ki naj bi bilo dodatek k poročilu z dne 15. junija 1999, naj bi bilo prav tako predloženo na pobudo družbe BASF. V tem obvestilu z dne 23. junija 1999 naj bi bili dodatni dokazi, s katerimi Komisija takrat ni bila seznanjena in naj bi se nanašali na sestanke v Ludwigshafnu (glej zgoraj navedeno točko 4). Poleg tega naj bi tudi obvestilo z dne 16. julija 1999 dopolnilo dokaze, ki so bili zahtevani na sestanku 17. junija 1999 in bi se morali upoštevati kot prosto-

voljni. Obvestilo naj bi se nanašalo na izvajanje zadevnih dogovorov in naj bi ga tudi dokazovalo. Obvestilo z dne 4. novembra 2002 (glej zgoraj navedeno točko 22) naj bi prav tako vsebovalo več upoštevnih elementov, zlasti glede dveh sestankov kartela.

85 V vsakem primeru naj razlikovanje med prostovoljnimi in neprostovoljnimi obvestili, ki izhaja iz Odločbe, ne bi bilo pravilno, ker naj zahteva Komisije za informacije ne bi bila odločilna za podcenjevanje sodelovanja podjetja na podlagi oddelka D, odstavek 2, prvi pododstavek, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996.

86 Tako je Komisija po mnenju družbe BASF napačno menila, da poročilo z dne 15. junija 1999 in obvestila z dne 23. junija in 16. julija 1999 ter 4. novembra 2002 niso vsebinsko prispevala pri ugotovitvi kršitve. Poleg tega naj Komisija ne bi pojasnila, zakaj je potem, ko je družba Bioproducts posredovala podatke (7. maj 1999, glej zgoraj navedeno točko 22), čakala šest tednov, preden je poslala zahtevo za informacije z dne 22. junija 1999, kar je dan, ko je že razpolagala z vsemi elementi, predloženimi na sestanku 17. maja 1999 in v poročilu z dne 15. junija 1999. Dejansko naj dokumenti, ki jih je predložila družba Bioproducts, ne bi vsebovali podrobnih in izčrpnih podatkov, v nasprotju s tistimi, ki jih je predložila družba BASF 17. maja in 15. junija 1999, ki naj bi omenjali sestanka in imena udeležencev ter naj bi Komisiji omogočali začetek njenih preiskav. Poleg tega naj bi imeli podatki, ki jih je predložila družba Chinook šest mesecev pred vlogama družb Bioproducts in BASF (glej zgoraj navedeno točko 3), omejeno vrednost in naj deloma ne bi bili upoštevni, zaradi česar naj Komisija takrat ne bi uvedla preiskave. V vsakem primeru naj bi sestanek 17. junija 1999 spodbudil Komisijo, da je zahtevala podatke o holin kloridu.

87 Komisija potrjuje, da se 20-odstotno znižanje, odobreno družbi BASF, upošteva kot 10-odstotno znižanje za neprerekanje dejanskega stanja in 10-odstotno znižanje na podlagi obvestila o dokazih. V ostalem pa izpodbija utemeljenost trditev družbe BASF.

Presoja Sodišča prve stopnje

88 Oddelek D obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 se glasi:

„D. Znatno znižanje zneska globe

1. Kadar podjetje sodeluje, vendar pri tem ne izpolnjuje vseh pogojev, navedenih v oddelkih B ali C, se mu znesek globe, ki bi mu bila izrečena, če ne bi sodelovalo, zmanjša za od 10 % do 50 %.

2. To lahko velja še zlasti v primeru, če:

— podjetje pred pošiljanjem obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah posreduje Komisiji podatke, dokumente ali druge dokaze, ki bistveno pripomorejo k ugotovitvi obstoja storjene kršitve,

— podjetje po prejemu obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah obvesti Komisijo, da ne izpodbija dejanskega stanja, na katerega Komisija opira svoje obtožbe.“

89 Kot je navedeno v oddelku E, odstavek 3, obvestila o ugodni obravnavi, je to ustvarilo zaupanje v pravo, na katero se opirajo podjetja, ki želijo Komisijo obvestiti o obstoju omejevalnega sporazuma. Glede na zaupanje v pravo, ki ga lahko imajo na podlagi

navedenega obvestila podjetja, ki bi želela sodelovati s Komisijo, se mora Komisija po njem ravnati, ko v okviru določitve izhodiščnega zneska globe za podjetje presoja o njegovem sodelovanju (glej zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Vitamini, točka 488 in navedena sodna praksa).

90 Poleg tega je treba poudariti, da mora ravnanje podjetja, zato da je to lahko upravičeno do znižanja globe zaradi sodelovanja v upravnem postopku, olajšati nalogo Komisije, ki je ugotavljanje in preprečevanje kršitev pravil Skupnosti o konkurenci (sodba Sodišča prve stopnje z dne 25. oktobra 2005 v zadevi Groupe Danone proti Komisiji, T-38/02, ZOdl., str. II-4407, točka 505).

91 Kot izhaja iz besedila oddelka D, odstavek 2, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 in še zlasti iz uvoda, „[t]o zlasti velja v primeru […]“, [da] ima Komisija glede znižanj, ki se odobrijo na podlagi tega obvestila, pooblastilo za odločanje po prostem preudarku (sodba Sodišča z dne 28. junija 2005 v združenih zadeviah Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točka 394).

92 Poleg tega je znižanje na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 mogoče utemeljiti samo takrat, kadar bi se lahko predloženi podatki in splošneje ravnanje zadevnega podjetja v tem pogledu šteli za dokaz njegovega resničnega sodelovanja. Iz pojma sodelovanje, kot je naveden v besedilu obvestila o ugodni obravnavi in zlasti v uvodu poglavja D, odstavek 1, tega obvestila, jasno izhaja, da je mogoče znižanje na podlagi omenjenega obvestila odobriti samo, če ravnanje zadevnega podjetja priča o taki obliki sodelovanja (zgoraj v točki 91 navedena sodba Dansk Rørindustri in drugi

proti Komisiji, točki 395 in 396). Kot dokaz sodelovanja se ne šteje ravnanje podjetja, ki čeprav ni bilo zavezano odgovoriti na vprašanje Komisije, ni odgovorilo popolno in namenoma ni odgovorilo pravilno (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 29. junija 2006 v zadevi Komisija proti SGL Carbon, C-301/04 P, ZOdl., str. I-5915, točka 69).

93 Utemeljenost tega tožbenega razloga je treba presojati glede na te ugotovitve.

Dokument z dne 6. maja 1999

94 Poudariti je treba, da se dokument z dne 6. maja 1999, brez navajanja podrobnosti, sklicuje na preiskave v Združenih državah, zlasti proti družbi BASF na področju vitaminov. Družba BASF se je, s tem ko je posredovala ta dokument, omejila na pomoč (skupaj s podjetjem Hoffman-La Roche, ki je stopilo v stik s Komisijo dva dni prej) v okviru obvestila o ugodni obravnavi in na zahtevo za sestanek v zvezi s to temo s kabinetom odgovornega člana Komisije.

95 Očitno je, da nesklicevanje na ta dokument v Odločbi ne vpliva na presojo Komisije o sodelovanju družbe BASF. V tem dokumentu ni nikakršnega namiga o kartelu holin klorida (v katerem družba Hoffman-La Roche sploh ni sodelovala) niti o kartelu med evropskimi proizvajalci tega vitamina. Ta dokument bi se lahko v največji meri in implicitno nanašal le na svetovni kartel holin klorida, ne da bi vseboval „podatke, dokumente ali druge dokaze, ki prispevajo k potrditvi storjene kršitve“ v smislu oddelka D, odstavka 2, obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 (glej v tem smislu zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Vitamini, točka 507).

Sestanek 17. maja 1999

96 Opozoriti je treba, da o tem sestanku istega dne ali kasneje ni bil sestavljen nikakršen zapisnik, sestanek pa tudi ni bil zvočno posnet. Družba BASF očita Komisiji, da ni opravila teh formalnosti, ne navaja pa, ali je to od institucije dejansko zahtevala. V teh okoliščinah instituciji ni mogoče očitati, da je kršila načelo dobre uprave (glej v tem smislu zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Vitamini, točke 501, 502 in 509).

97 Poudariti je treba, da družba BASF ostaja nejasna glede podatkov o holin kloridu, ki jih je domnevno predložila na sestanku, na katerem so sodelovali uradniki Komisije ter predstavniki družb BASF in Hoffman-La Roche. Glede dokaznih listin o vsebini sestanka so v spisu sestanka stenografski zapiski, ki jih je shranil uradnik Komisije. Družba BASF je v vlogah ponovila povzetke iz izjave Scholz, ki jo je priložila k svoji tožbi. Glede presoje te izjave kot dokaznega sredstva je treba opozoriti, da poslovnik strankam ne prepoveduje predložitev takih izjav. Vendar pa je njihova presoja pridržana za Sodišče prve stopnje, ki lahko, če so v njej opisana dejstva odločilna za rešitev spora, kot preiskovalni ukrep odredi zaslišanje avtorja takega dokumenta (glej v tem smislu sklep Sodišča prve stopnje z dne 24. oktobra 2003 v zadevi Heurtaux proti Komisiji, T-172/03, neobjavljen v ZOdl., točka 3). V obravnavani zadevi ni treba sprejeti takega ukrepa.

98 Stenografski zapiski ne kažejo popolne slike o razpravi na sestanku 17. maja 1999. Vendar ti očitno kažejo na to, da so Komisija, družba Hoffman-La Roche in družba BASF v bistvenem razpravljale o pripravljalnih vidikih morebitnega sodelovanja glede objave kartelov o nedoločenem številu vitaminskih proizvodov. Razprava se je nanašala na pripravljenost podjetij za sodelovanje, stanje postopka v Združenih državah, ukrepe za razkritje elementov zlasti glede skupinskih tožb, ki potekajo v Združenih državah, časovnega načrtovanja in teze Komisije o tem, kaj sodelovanje pomeni za podjetja. Edina omemba holin klorida je razvidna na tretji strani, kjer je navedeno le, da je bil navedeni proizvod predmet tajnih dogovorov. Družba BASF torej ne more

trditi, da zadevni zapiski kažejo na to, da so bili predloženi pomembni podatki, kot so imena sodelujočih podjetij (navedena so le vpletena japonska podjetja, vendar v nikakršni povezavi s kartelom holin klorida) ali trajanje kršitve. V zvezi z obstojem tajnih dogovorov glede holin klorida zadostuje opozorilo, da je bila Komisija na podlagi obvestila družbe Chinook (glej zgoraj navedeno točko 3) o tem seznanjena precej pred zadevnim sestankom.

99 Iz izjave Scholz izhaja (točka 10): „Na tem sestanku je družba BASF priznala vpletenost v nezakonite dejavnosti v zvezi s holin kloridom, vključno z mešanjem in s predhodnim mešanjem, kot izhaja iz zapisnika sestanka Komisije. Prav tako smo uradnike obvestili, da so nezakoniti sporazumi glede glavnih vitaminov prizadeli evropski trg, vključno z vsemi glavnimi evropskimi in japonskimi izdelovalci vitaminov. V zvezi z glavnimi vitamini smo izpostavili glavna vpletena podjetja, in sicer Takeda, Eisai, Merck in Rhône-Poulenc. Predstavniki Komisije niso bili zainteresirani za imena drugih udeležencev. Komisija Evropskih skupnosti bi lahko glede na sorazmerno majhno število izdelovalcev drugih vitaminov, vključno s holin kloridom, v vsakem primeru hitro odkrila istovetnost morebitnih drugih udeležencev na trgu.“ Jasno je torej, da se je ta sestanek nanašal na vse omejevalne sporazume na svetovni ravni, ki so zajemali pomembno število vitaminskih proizvodov. Torej se ni nanašal posebej na holin klorid, o katerem je bilo predloženo zelo malo podatkov, razen tega, da je bil glede tega proizvoda organiziran kartel, s čimer pa je bila Komisija že seznanjena.

100 Poleg tega iz te izjave izhaja, da je Komisija vztrajala pri izročitvi pisnih podatkov v obliki poročila. Glede tega iz točke 12 izjave izhaja:

„[Generalni direktor takratnega GD IV] nas je obvestil, da Evropska komisija raje zbira podatke na ‚tradicionalen‘ način, to je v pisni obliki z ‚običajnimi podrobnostmi‘,

na primer z opisom sestankov, krajev, datumov, udeležencev in obravnavanih tem. V teh okoliščinah [generalnemu direktorju] predlagam, naj družba BASF Komisiji predloži celoten zapisnik o dogodkih, ki se nanašajo na Evropsko unijo […] [Generalni direktor] se je s tem predlogom takoj strinjal."

101 Zadevno poročilo je tisto z dne 15. junija 1999 (glej zgoraj navedeni točki 21 in 84). Družba BASF se v njegovem oddelku D, ki se nanaša na holin klorid in zajema tri strani, sklicuje na štiri sestanke svetovnega kartela holin klorida v obdobju od pomladi 1992 do novembra 1992, vključno s sestankom v Ludwigshafnu in šestimi drugimi sestanki do tistega aprila 1994 v Johor Baharuju. V poročilu je bilo prav tako navedeno, da so do konca leta 1996 potekali drugi sestanki v zvezi z izvozom v Južno in Latinsko Ameriko, vendar brez rezultata za udeležence. Ker je bil po trditvah družbe BASF v poročilu z dne 15. junija 1999 celoten pregled dogodkov v zvezi z dogovori glede holin klorida, ni mogoče, da bi bili na sestanku 17. maja 1999 predloženi podrobnejši podatki. To je potrjeno tudi v tožbi s tem, ko je v točki 153 navedeno, da „je edini razlog, zakaj družba BASF ni takoj ustno podala dodatnih podrobnih podatkov, ta, da je Komisija vztrajala pri pisnih dokazih". Poleg tega je v točki 11 izjave Scholz navedeno, da je zadevni sestanek trajal približno eno uro, kar očitno ne bi omogočilo podrobne predstavitve različnih svetovnih kartelov, ki so se nanašali na trinajst vitaminskih proizvodov, in sicer na dvanajst proizvodov v zgoraj v točki 39 navedeni zadevi Vitamini in na holin klorid.

102 Sklicevanje na skorajšnjo sklenitev sodne poravnave z ameriškimi organi za Komisijo prav tako ni bilo uporabno, ker ta podatek nima nikakršnega bistvenega elementa glede evropskega trga holin klorida.

103 Iz tega izhaja, da trditev družbe BASF, da naj bi Komisija s pomočjo podatkov, predloženih 17. maja 1999, dokazala kršitev konkurenčnega prava Skupnosti, ne more biti sprejeta. Že preprost pogled na del IV Odločbe, z naslovom „Dejansko stanje“, namreč kaže na to, da njena predhodna osnova (ki zajema 25 strani) vsebuje podatke, ki so precej podrobnejši in pomembnejši kot splošni podatki, na katere se je omejila družba BASF na sestanku 17. maja 1999 in v poročilu z dne 15. junija istega leta.

104 Očitek, da je Komisija zavrnila ustna pričanja, ki bi bila lahko po mnenju družbe BASF izvršena v kratkem roku, je prav tako treba zavrniti. Čas, ki je potekel do priprave poročila z dne 15. junija 1999, ki je bilo po mnenju družbe BASF popolno in podrobno poročilo, namreč ni vplival na presojo Komisije glede sodelovanja, ki ga je ta ponudila. Ta institucija zatrjuje, da se ni oprla na noben dokaz, ki ga je predložilo drugo podjetje, kar naj bi namreč posplošilo pomen navedenega poročila. Komisija namreč poudarja, ne da bi se ji nasprotovalo, da v obdobju med sestankom 17. maja 1999 in predložitvijo poročila z dne 15. junija 1999 ni prejela podatkov.

105 Zato trditve družbe BASF temeljijo na napačni premisi, iz katere izhaja, da je imel čas, ki je potekel med sestankom 17. maja in 15. junijem 1999, negativen vpliv na znižanje njene globe. Iz teh istih razlogov je treba zavrniti trditev, da bi bilo treba za vsa obvestila, predložena po sestanku 17. maja 1999, upoštevati, kot da so bila predložena tega dne, ker naj bi potrjevala to, kar je bilo dogovorjeno na tem sestanku.

106 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da je morala Komisija, čeprav je lahko na podlagi dokazov, za katere družba BASF trdi, da jih je predložila na sestanku 17. maja 1999, poslala zahteve za informacije in celo odredila preiskavo, glede na splošnost predloženih podatkov rekonstruirati in dokazati dejansko stanje, kljub priznanju odgovornosti družbe BASF (glej v tem smislu zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Vitamini, točka 517).

107 Prav tako je treba poudariti, da v nasprotju s tem, kar trdi družba BASF (glej zgoraj navedeno točko 78), Komisija nikoli ni upoštevala dokumenta z dne 6. maja in sestanka 17. maja 1999 za uporabo obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 v zgoraj v točki 39 navedeni zadevi Vitamini. Prvič se na te dokaze sklicuje v uvodni izjavi 127 Odločbe 2003/2, kjer je Komisija navedla, da ji takrat ni bila predložena nobena izjava niti dokazilo. Poleg tega iz uvodnih izjav 743, 747, 748, 761 in 768 Odločbe 2003/2 izhaja, da je Komisija odobrila 50-odstotno znižanje zneska globe, ki bi bila sicer družbi BASF naložena le na podlagi dokumentov, ki jih je ta predložila med 2. junijem in 30. julijem 1999 v zvezi z vitamini A, E, B2, B5, C in D3, betakaroten in karotenidi. Sklicevanje na dokument z dne 6. maja 1999 v uvodni izjavi 747 te odločbe služi le določitvi datuma, v katerem je družba BASF obvestila Komisijo, da namerava sodelovati v preiskavi. Družbi BASF na podlagi Odločbe 2003/2 torej ni bilo odobreno nikakršno znižanje globe zaradi sodelovanja pri teh dejanjih.

Obvestilo z dne 21. maja 1999

108 Družba BASF je v obvestilu z dne 21. maja 1999 Komisijo obvestila o sodni poravnavi in predložila memorandum, ki pomeni obtožbo v okviru postopka v Združenih državah. V zvezi z vrednostjo teh dokazov glede na obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996 je treba poudariti, da jih Komisija za ugotovitev kršitve v EGP v Odločbi ni uporabila niti neposredno niti posredno. Ker torej ni bilo drugih dokazov o tem, da je razkritje zadevne sodne poravnave potrjevalo kršitev v zvezi z EGP, za to razkritje ne velja oddelek D obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 (glej v tem smislu sodbo Sodišča prve stopnje z dne 9. julija 2003 v zadevi Archer Daniels Midland in Archer Daniels Midland Ingredients proti Komisiji, T-224/00, Recueil, str. II-2597, točka 297).

109 Zato opustitev sklicevanja na te dokumente ne pomeni kršitve oddelka D obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996.

Obvestilo z dne 23. julija 1999

110 Uvodna izjava 49 Odločbe po mnenju družbe BASF ni pravilna, ker navaja, da so bili podatki, posredovani v obvestilu z dne 23. julija 1999, enaki kot podatki, ki jih je poslala že v okviru zgoraj v točki 39 navedene zadeve Vitamini. Družba BASF trdi, da je predložila dodatne dokumente o holin kloridu.

111 Med strankami ni sporno, da so bili ti dokumenti posredovani kot odgovor na zahtevo za informacije z dne 22. junija 1999 v skladu s členom 11 Uredbe št. 17. Vendar so dokumenti, predloženi Komisiji na zahtevo za informacije, predloženi v skladu zakonsko obveznostjo in se ne morejo upoštevati na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996, čeprav jih je mogoče uporabiti za dokazovanje obstoja protikonkurenčnega ravnanja v škodo podjetja, ki jih je predložilo, ali v škodo drugega podjetja (zgoraj v točki 92 navedena sodba Komisija proti SGL Carbon, točki 41 in 50). Zato je treba trditev družbe BASF zavrniti kot neutemeljeno. Iz istih razlogov je prav tako treba zavrniti splošni očitek, da naj bi Komisija v okviru presoje o sodelovanju tega podjetja napačno prisodila večjo pomembnost obvestilom družbe BASF, ki so bila predložena brez predhodne zahteve za informacije (glej zgoraj navedeno točko 85).

Presoja poročila z dne 15. junija 1999 in obvestila z dne 23. junija 1999 glede na zahtevo za informacije z dne 26. maja 1999

112 Kot je bilo poudarjeno zgoraj v točki 21, je Komisija v uvodni izjavi 221 Odločbe navedla, da je bilo treba poročilo z dne 15. junija 1999 in obvestilo z dne 23. junija

1999, čeprav ju je družba BASF predložila kot odgovor na zahtevo za informacije z dne 26. maja 1999, upoštevati kot prostovoljno predložitev dokazov. Zato v nasprotju s trditvami družbe BASF Komisija ni spregledala, da je bila predložitev teh dokazov prostovoljna.

Obvestilo z dne 16. julija 1999

113 Iz uvodne izjave 223 Odločbe izhaja, da v obvestilu z dne 16. julija 1999 ni bilo nobenega dokaza, ki bi prispeval k potrditvi obstoja storjene kršitve. Ta dokument potrjuje tako presojo. Priloženi tabeli, ki se verjetno nanašata na holin klorid (z naslovom „Premixes and Blends“) kažeta le vrednost ter obseg proizvodnje in prodaje družbe BASF v EGP od leta 1994 do leta 1998. Zato navedenega obvestila, ne glede na vprašanje, ali je bilo poslano kot odgovor na zahtevo za informacije z dne 22. junija 1999, ni bilo mogoče upoštevati glede na obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996.

Celotna presoja znižanja, odobrenega družbi BASF

114 Iz vseh predhodnih ugotovitev izhaja, da se je Komisija za presojo obsega sodelovanja družbe BASF in za določitev znižanja osnovnega zneska njene globe na podlagi oddelka D obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 pravilno oprla le na poročilo z dne 15. junija 1999 in obvestilo z dne 23. junija 1999. Družba BASF poleg tega priznava, da zanjo niso mogle veljati ugodnosti na podlagi oddelkov B ali C navedenega obvestila.

115 V poročilu z dne 15. junija 1999 so na treh straneh oddelka G opisani določeni sestanki, ki so potekali v okviru svetovnega kartela, ne da bi bile pri tem navedene kakršne koli podrobnosti o temah, o katerih se je razpravljalo na teh sestankih. Prva dva sestanka, ki ju navaja družba BASF (pomladi in poleti 1992 v Mexico Cityju), za ta postopek nista upoštevna, ker je Komisija v uvodnih izjavah 136 in 163 Odločbe priznala, da po teh sestankih ni bilo nikakršnega dogovora in da se je kršitev začela 13. oktobra 1992 (tretji sestanek v Mexico Cityju).

116 Poleg tega je treba opozoriti, da družba BASF ni razkrila podatkov glede evropskih dogovorov, ki še posebej niso bili ugodni za trg v EGP. Družba BASF tudi v obvestilu z dne 4. novembra 2002 navaja le dva morda upoštevna sestanka, katerih predmet sta bili „razprava o evropskem trgu holin klorida“ (februar 1995 z družbama UCB in Akzo Nobel) in „o trgu holin klorida“ (julij 1995 brez navedbe o sodelujočih). Družba BASF je šele, ko je prejela obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah po neprerekanju dejanskega stanja, priznala kartel na evropski ravni. Zadevni podatki so bili torej vsaj nepopolni, ker niso omenjali zelo pomembnega dela tajnih ravnanj.

117 Obvestilo z dne 23. junija 1999 zajema pet dokumentov, razdeljenih na sestanku v Ludwigshafnu, ki se nanašajo na proizvodno zmogljivost proizvajalcev in predelovalcev v letu 1992 ter na mednarodne pošiljke v istem letu. V ostalem to obvestilo zajema dokumente, ki imajo omejen pomen in jih poleg tega Komisija v Odločbi ni uporabila.

118 Čeprav ti dokazi potrjujejo storjeno kršitev in zato sodijo na področje oddelka D obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996, je njihov prispevek vendarle obroben glede na obseg in podrobnost dokazov, ki jih je Komisija za opis dejanskega stanja v obravnavani zadevi navedla v oddelku 1.4 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah in nato v uvodnih izjavah od 63 do 121 Odločbe.

119 V teh okoliščinah trditev družbe BASF o zamudi Komisije glede pošiljanja prvih zahtev za informacije zaradi zmanjšanja vrednosti dokazov, ki jih je predložila družba Bioproducts 7. maja 1999, ne more uspeti. Poleg tega dokazi, ki jih predložila družba BASF, zaradi svoje omejene vrednosti niso primerljivi z dokazi, ki sta jih predložili družbi Bioproducts in Chinook. Zato tudi če bi domnevali, da vrednost teh ni taka, kot jo zatrjuje Komisija, to v ničemer ne more spremeniti presoje sodelovanja družbe BASF.

120 Komisija je torej pravilno presodila pomen sodelovanja družbe BASF in ji odobrila 20-odstotno znižanje globe, ki bi ji bila sicer naložena. Zato je treba tretji tožbeni razlog zavrniti. Pojasniti pa je treba, da ta presoja ne vpliva na posledice, ki jih ima lahko na tako znižanje presoja Sodišča prve stopnje glede petega tožbenega razloga (glej spodaj navedene točke od 212 do 223).

5. *Četrti tožbeni razlog, ki ga navaja družba BASF: nezadostno znižanje globe ne glede na obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996*

Trditve strank

121 Družba BASF ne glede na obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996 meni, da bi ji bilo treba odobriti višji odstotek znižanja, ker je:

— ponudila sodelovanje v zelo zgodnji fazi (6. maja 1999);

— prenehala sodelovati v kartelu pred tem datumom;

— na sestanku 17. maja 1999 in nato pisno predložila podrobne podatke, s tem da je poslala dodatne podatke, ki niso bili zahtevani;

— Komisiji posredovala sodno poravnavo, sklenjeno z organi Združenih držav, ki se je nanašala tudi na holin klorid;

— takoj odpustila vodilne delavce, odgovorne za kartel, in uporabila program uskladitve s pravili konkurence.

122 Družba BASF ob upoštevanju dejstva, da je bila, kot izhaja iz uvodne izjave 221 Odločbe, prva od treh evropskih proizvajalcev, ki je prostovoljno predložila dokaze v zvezi s kršitvijo in glede na znižanja, priznana drugim evropskih proizvajalcem, Sodišču prve stopnje predlaga, naj za znižanje naložene globe uporabi svoje pooblastilo za odločanje v sporu polne jurisdikcije.

123 Družba BASF tudi poudarja, da bi morale biti v Odločbi vse trditve v zvezi z upoštevnostjo dokazov, predloženih v okviru sodelovanja, saj Komisija ne more podati dodatnih pojasnil, če ni obrazložitve.

124 Družba BASF prereka trditev Komisije, da so bili odločilni dokumenti pridobljeni po koncu postopkov zaradi skupinskih tožb v Združenih državah. Družba BASF je namreč zadnjo vlogo vložila 23. julija 1999 (glej zgoraj navedeno točko 110), to je več kot tri mesece pred koncem prvega postopka zaradi skupinske tožbe.

125 Komisija meni, da se trditve v okviru tega tožbenega razloga in trditve v podporo prejšnjemu tožbenemu razlogu pokrivajo. Meni, da dejstvo, da je družba BASF prenehala sodelovati v kartelu, preden je ponudila svoje sodelovanje, ni niti olajševalna okoliščina niti dokaz o sodelovanju. Poleg tega naj kasnejša uporaba programa usklajevanja ne bi bila upoštevna za pomen sodelovanja družbe BASF. Komisija torej meni, da te trditve prav tako niso utemeljene.

126 Glede poziva družbe BASF za izvršitev pooblastila za odločanje v sporu polne jurisdikcije Sodišča prve stopnje Komisija poudarja, da naj se dokazi, ki jih je zagotovila tožeča stranka, ne bi nanašali na evropski del omejevalnega sporazuma. Opozarja na svoje trditve v zvezi z vrednostjo teh dokazov in poudarja pomembnost podatkov, ki sta jih predložili družbi UCB in Akzo Nobel v zvezi z evropskim vidikom kartela. Ravnanje družbe BASF naj bi bilo zavajajoče, ker naj bi ta poskušala Komisijo zavesti glede pomembnosti sestanka v Mexico Cityju oktobra 1992 in glede obstoja evropske ravni omejevalnega sporazuma.

Presoja Sodišča prve stopnje

127 O elementih iz prve, tretje in četrte alinee zgoraj navedene točke 121 se je že presojalo v okviru predhodnega tožbenega razloga. Sodišče prve stopnje ob upoštevanju njihove analize meni, da noben razlog ne upravičuje dodatnega 20-odstotnega znižanja, ki ga je uporabila Komisija na podlagi točke 3, šesta alinea, Smernic, zlasti zaradi pomanjkljivosti podatkov, ki jih je družba BASF predložila Komisiji (glej zgoraj navedeno točko 116).

128 Dejstvo, da je družba BASF prostovoljno prenehala s kršitvijo pred uvedbo preiskave Komisije, je bilo dovolj upoštevano z izračunom trajanja obdobja kršitve, ugotovljenega zanjo, tako da se ne more sklicevati na točko 3, tretja alinea, Smernic

(glej v tem smislu sodbi Sodišča prve stopnje z dne 29. aprila 2004 v združenih zadeviah Tokai Carbon in drugi proti Komisiji, T-236/01, T-239/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 in T-252/01, Recueil, str. II-1181, točka 341, in z dne 8. julija 2004 v zadevi Dalmine proti Komisiji, T-50/00, ZOdl., str. II-2395, točke od 328 do 332). Prenehanje kršitev takoj, ko posreduje Komisija, je namreč lahko olajševalna okoliščina, samo če obstajajo razlogi za domnevo, da so navedena posredovanja spodbudila zadevna podjetja, da prenehajo svoja protikonkurenčna ravnanja, s tem da primer, kadar je kršitev prenehala že pred prvimi posredovanji Komisije, ni predmet te določbe Smernic (sodba Sodišča z dne 25. januarja 2007 v zadevi Dalmine proti Komisiji, C-407/04 P, ZOdl., str. I-829, točka 158).

129 Odpust vodilnih delavcev, ki so imeli pri kršitvi ključno vlogo, po mnenju Sodišča prve stopnje ne pomeni dejanja, ki bi upravičilo znižanje naložene globe. Gre namreč za ukrep, s katerim se delavcem podjetja naloži spoštovanje pravil konkurence, kar pa je v vsakem primeru obveznost podjetja in zato ne more biti olajševalna okoliščina.

130 Glede trditve, da je bila družba BASF prvi evropski proizvajalec, ki je Komisiji predložil dokaze, je treba poudariti, da ta ugotovitev ne vpliva na predhodne presoje. Podatki o svetovnem kartelu, ki jih je družba BASF prostovoljno predložila, niso bili zelo pomembni in uporabni, medtem ko o evropskem kartelu, katerega obseg sta razkrili družbi UCB in Akzo Nobel, ni predložila nobenega pomembnega podatka. Globe zato, ker je bila družba BASF prvi evropski proizvajalec, ki je sodeloval, ni mogoče znižati.

131 Četrti tožbeni razlog je zato treba zavrniti.

6. *Tožbeni razlog, ki ga navajata družbi BASF in UCB: napačna uporaba prava pri opredelitvi svetovnih in evropskih dogovorov kot enotne in trajajoče kršitve*

Trditve strank

132 Družba BASF podaja tezo v dveh delih, in sicer glede kršitve pravic do obrambe ter napačne uporabe prava pri opredelitvi enotnega in trajajočega omejevalnega sporazuma.

133 V zvezi s prvim delom naj Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah ne bi navedla, da naj bi svetovni in evropski karteli pomenili enotno kršitev za trg EGP. Ker se obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah sklicuje na sporazum o razdelitvi svetovnega trga, v okviru katerega so bila ravnanja v zvezi z Evropo „podsporazumi“, naj družba BASF ne bi mogla oblikovati komentarjev glede opredelitve, ki je bistveno drugačna od tiste v Odločbi in na podlagi katere je element enotnosti kršitve v njenem enotnem protikonkurenčnem cilju. Ta razlika med obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah in Odločbo naj bi pomenila kršitev pravic do obrambe, ker bi družba BASF taki nepravilni pravni opredelitvi dejanskega stanja nasprotovala, če bi bilo navedeno v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah.

134 V zvezi z drugim delom naj opredelitev omejevalnega sporazuma kot enotne kršitve ne bi bila pravilna, saj so bili udeleženci v dveh kartelih različni. Poleg tega naj bi bilo v določenih uvodnih izjavah Odločbe priznano, da je šlo za dve ločeni kršitvi. Pojmi „izkrivljanje običajnih pogojev konkurence“, uporabljeni v uvodni izjavi 150 Odločbe za opis cilja omejevalnega sporazuma, naj ne bi bili dovolj specifični za utemeljitev enotnosti kršitve. Poleg tega naj bi bil cilj svetovnega kartela razdelitev

trga na svetovni ravni, medtem ko je bil evropski kartel namenjen predvsem določanju cen in razdelitvi kupcev v EGP, kar pomeni različen cilj. Trditev Komisije, da je bil edini cilj kršitve povišanje cen in da so bili ostali cilji ocenjeni kot podrejeni in postranski, naj ne bi izražala ugotovitev v Odločbi. Poleg tega naj bi bilo trajanje obeh kršitev različno in naj bi bila med njima prekinitev, ker je svetovni sporazum o cenah ostal v veljavi od januarja 1993 do januarja 1994, medtem ko je evropski kartel trajal od marca 1994 do oktobra 1998. Severnoameriški proizvajalci naj ne bi bili zainteresirani za evropski kartel, ker so morali ostati zunaj evropskega trga in ker izvoz v Severno Ameriko ni bil pomemben. To ravnovesje interesov naj po koncu svetovnega kartela ne bi bilo spremenjeno.

135 Družba BASF naj v nasprotju s tem, kar je navedeno v uvodni izjavi 149 Odločbe, nikoli ne bi priznala opredelitve omejevalnega sporazuma kot enotne kršitve. Stališče Komisije naj bi bilo v nasprotju z njeno prejšnjo prakso odločanja, v skladu s katero naj bi se dogovarjanja na geografsko različnih, vendar tesno povezanih ravneh štela kot ločene kršitve, in tudi s tezo, ki naj bi jo zagovarjala pred Sodiščem prve stopnje v okviru tožbe zoper Odločbo 2003/2. Iz predhodnih odločb Komisije naj bi izhajalo, da bi lahko dogovarjanja na različnih geografskih ravneh pomenila enotno kršitev, kadar so bili sporazumi, sklenjeni na eni ravni, namenjeni izvajanju, okrepitvi ali organiziranju dogovorjenih ciljev na drugi ravni, ne da bi eni nadomestili druge. Komisiji naj ne bi uspelo pojasniti, zakaj bi morali evropski proizvajalci nadaljevati z izvajanjem svetovnega kartela po njegovem prenehanju. Dejansko naj bi evropski proizvajalci storili novo kršitev, s tem ko so začeli sodelovati v evropskem kartelu, ki naj bi bil vzpostavljen po svetovnem kartelu in naj bi bil povsem različen od tega.

136 Zato naj zanj Komisija družbi BASF ob upoštevanju zastaranja svetovnega kartela na podlagi Uredbe št. 2988/74 ne bi naložila nikakršne sankcije.

137 Po mnenju družbe UCB dve ravni domnevno enotnega omejevalnega sporazuma nista v ničemer tesno povezani. Svetovni omejevalni sporazum naj bi bil dogovorjen med glavnimi svetovnimi proizvajalci holin klorida, in sicer severnoameriškimi in evropskimi proizvajalci, njegov cilj pa naj bi bil razdelitev velikih svetovnih trgov, zlasti s sporazumom, na podlagi katerega naj evropski proizvajalci ne bi izvažali več v Severno Ameriko, severnoameriški proizvajalci pa ne več v Evropo. Povišanje cen in nadzor predelovalcev naj bi bila namenjena zagotavljanju stabilnosti te razdelitve svetovnih trgov. Vendar naj se nikoli ne bi razpravljalo o vprašanju razdelitve kupcev in nacionalnih trgov v okviru EGP ter omejevalnega sporazuma o cenah v Evropi, kot naj bi izhajalo iz izjave, pripisane predstavniku družbe DuCoa v uvodni izjavi 85 Odločbe. Ker so ti dogovori propadli, naj bi jih zadevna podjetja, med njimi tudi družba UCB, prenehala izvajati aprila 1994.

138 Po drugi strani naj bi evropski proizvajalci začeli sodelovati marca 1994, to je približno dve leti po sestanku v Ludwigshafnu (glej zgoraj navedeno točko 4), to sodelovanje pa naj bi se nadaljevalo do leta 1998, kar je več kot štiri leta po koncu pogajanj na svetovni ravni. Cilj dogovorov med evropskimi proizvajalci naj ne bi bila ureditev svetovnega trga, ampak le trga EGP, in sicer s pomočjo razdelitve nacionalnih trgov in kupcev. Šlo naj bi torej za dva zelo različna poskusa, o katerih se je dogovarjalo v različnem času in med različnimi strankami ter z očitno različnimi cilji. Preprosto dejstvo, da je bilo izkrivljanje običajnih pogojev konkurence v EGP posledica dveh ravnanj, naj ne bi zadoščalo za ugotovitev, da sta pomenili enotno kršitev. Če bi priznali, da lahko skupni cilj, opredeljen tako nejasno, zadostuje za dokaz enotne in trajajoče kršitve, bi to pomenilo, da se lahko več kršitev členov 81 ES in 82 ES ne glede na sektor avtomatično opredeli kot enotna in trajajoča kršitev. Družba UCB poudarja, da sta si bili uporabljeni ravnanji, ker sta se oba omejevalna sporazuma nanašala na isti sektor, neizogibno podobni. Vendar naj to dejstvo ne bi zadostovalo za ugotovitev tesne povezanosti med omejevalnima sporazumoma, ker sta bila cilj in gospodarski namen teh dveh ravnanj različna.

139 Cilj opredelitve obeh omejevalnih sporazumov kot enotne kršitve naj bi bil omogočiti Komisiji, da upošteva svetovni sporazum, s tem ko se je izognila določbam o zastaranju. Vendar bi bilo treba razlikovati med obravnavano zadevo in zadevami, v

katerih pojem enotne in trajajoče kršitve olajšuje dokazovanje, da so vsi člani kartela sodelovali pri vseh protikonkurenčnih ravnanjih, ki so zasledovala isti cilj in se nanašala na iste gospodarske razmere. Obravnavana zadeva naj bi bila po drugi strani podobna zadevi, v kateri je bila izdana sodba Sodišča prve stopnje z dne 8. julija 2004 v združenih zadeviah JFE Engineering in drugi proti Komisiji (T-67/00, T-68/00, T-71/00 in T-78/00, ZOdl., str. II-2501, točka 22), v kateri naj bi Komisija razlikovala med svetovno in evropsko kršitvijo, čeprav je o drugi presodila, da je bila sredstvo za izvajanje prve. Poleg tega bi bilo treba razlikovati obravnavano zadevo od zadev, v katerih je sodna praksa preučevala, ali je mogoče različne oblike ravnanj (sporazumi, usklajena ravnanja) opredeliti v celoti kot enotno kršitev. Po mnenju družbe UCB bi bilo tudi treba razlikovati med obravnavano zadevo in zadevami, v katerih sta delovanje in izvajanje sporazumov vse obdobje trajanja omejevalnega sporazuma ostala enaka.

140 Iz tega naj bi izhajalo, da naj evropskega omejevalnega sporazuma ne bi mogli šteti kot nadaljevanja prvotnih dogovorov na svetovni ravni v EGP. Tak zaključek naj bi bil izključen samo zato, ker naj udeleženci svetovnih sestankov niti evropski proizvajalci pred letom 1994 nikoli ne bi izpostavili vprašanja razdelitve nacionalnih trgov v okviru EGP. Komisija naj ne bi predložila nobenega dokaza, ki bi lahko izpodbil to dejstvo.

141 Trditev Komisije, da naj evropski omejevalni sporazum ne bi bil mogoč, če stranke ne bi nadaljevale z izvajanjem svetovnih sporazumov v vsem obdobju trajanja evropskih dogovorov, naj bi bila v nasprotju z Odločbo. Komisija naj bi v njej namreč navedla, da se je svetovni omejevalni sporazum končal aprila 1994 po sestanku v Johor Baharuju (glej zgoraj navedeno točko 9) in da ni imela dokazov o kasnejših nezakonitih dejanjih severnoameriških proizvajalcev. Ker se po letu 1994 omejevalni sporazum na svetovni ravni ni nadaljeval, naj bi bilo vse razlogovanje Komisije slabo utemeljeno. Iz tega naj bi izhajalo, da naj Komisija, ker se omejevalna sporazuma nista izvajala hkrati, ne bi utemeljeno menila, sta bili obe ravni protikonkurenčnih sporazumov vzajemno potrebni.

142 Komisija zavrača trditve družbe BASF in poudarja, da ni nikoli upoštevala ravnanj severnoameriških in evropskih proizvajalcev pred letom 1994 ter ravnanj evropskih proizvajalcev po letu 1994 kot dva različna kartela. Poleg tega naj v Odločbi nikakor ne bi delala razlike med karteloma na svetovni in evropski ravni. Po drugi strani naj bi v uvodni izjavi 64 Odločbe pojasnila, da naj bi enoten kartel deloval na dveh različnih, vendar tesno povezanih ravneh, to je na svetovni in evropski ravni, to stališče pa naj bi bilo izraženo tudi v več drugih uvodnih izjavah. Zato ne bi bilo pravilno meniti, da je Komisija nezakonito ravnanje opredelila kot enotno kršitev le zato, da bi določila znesek globe in se izognila zastaralnemu roku.

143 Komisija glede usklajenosti med obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah in Odločbo zatrjuje, da naj v zvezi s tem ne bi bilo ugotovljene nobene razlike. Načela sodne prakse glede pojma enotne in trajajoče kršitve naj bi bila obravnavana v točkah od 164 do 166 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah in ponovljena v uvodnih izjavah od 145 do 148 Odločbe. Poleg tega naj bi se točka 168 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah sklicevala na skupni cilj, ki je odstranitev konkurence na trgu holin klorida, na enak protikonkurenčni cilj in na enoten gospodarski cilj, in sicer izkrivljanje običajnega gibanja cen na svetovnem trgu holin klorida. Zaradi vsega tega naj bi Komisija v Odločbi zaključila, da je šlo za enotno in trajajočo kršitev. Komisija naj bi se v uvodni izjavi 150 Odločbe zaradi svoje omejitve pristojnosti le na kršitve, ki učinkujejo znotraj EGP, osredotočila le na to ozemlje. Poleg tega naj bi Komisija zaradi spoštovanja pravic družbe BASF do obrambe v obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah vključila vse potrebne elemente glede uporabe pojma enotne in trajajoče kršitve v obravnavani zadevi, to je trajanje in težo kršitve.

144 V vsakem primeru, tudi če domnevamo, da obstaja neusklajenost med pojmi v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah in v Odločbi, naj bi bili v prvem ustrezni podatki, ki dajejo družbi BASF možnost, da se izreče o ugotovitvi o enotni in trajajoči kršitvi, tako da so njene pravice do obrambe spoštovane.

145 Komisija glede domnevne napačne uporabe koncepta enotne in trajajoče kršitve zavrača trditev o različnih udeležencih dveh kartelov (glej zgoraj navedeno točko 134). Prvič, Komisija naj se nikoli ne bi sklicevala na „dva kartela“, in drugič, najmanj tri (BASF, UCB in Akzo Nobel) podjetja izmed vpletenih v kršitev so bila ista. Dejstvo, da Komisija ni imela dokazov, da so družbe Bioproducts, Chinook in DuCoa nadaljevale s sodelovanjem pri kršitvi po 20. aprilu 1994 (glej zgoraj navedeno točko 9), naj ne bi pomenilo, da je nezakonito ravnanje na evropski ravni od tega dneva postalo druga kršitev.

146 Poleg tega naj ne bi bilo naravno in realno meniti, da gre vsakokrat, ko podjetje vstopi v kartel ali izstopi iz njega, za nov različen omejevalni sporazum, v katerega so vpletena ostala podjetja. To naj bi veljalo še posebej, kadar gre pri kartelu za ravnanje, ki se nanaša na isti trg proizvodov, v bistvu zasleduje isti gospodarski cilj, ima enako protikonkurenčno naravo in ga je izvrševala skupina podjetij dalj časa. Dejstvo, da so evropski proizvajalci po odstopu severnoameriških proizvajalcev prilagodili, celo okrepili svoje protikonkurenčne dejavnosti, naj v ničemer ne bi spremenilo trajajoče narave omejevalnega sporazuma niti njegovega glavnega cilja, katerega izvršitev je bila še vedno odvisna od nadzora nad predelovalci in razdelitve trgov. Poleg tega naj bi bilo ravnanje udeležencev na svetovni in evropski ravni omejevalnega sporazuma enako (razdelitev kupcev in trgov, nadzor predelovalcev, izmenjava občutljivih podatkov in določanje cen) ter naj bi imelo enoten cilj, in sicer izkrivljanje običajnih pogojev konkurence v EGP za holin klorid za določitev njegove umetno visoke cene.

147 Komisija naj torej, s tem ko je menila, da je ravnanje evropskih proizvajalcev od leta 1994 le nadaljevanje predhodnih sporazumov, sklenjenih s severnoameriškimi proizvajalci, ne bi storila nobene napake niti nasprotovala svoji tezi v zgoraj v točki 39 navedeni zadevi Vitamini. Po mnenju Komisije naj bi namreč ameriški proizvajalci imeli poseben interes, da bi bile v Evropi uveljavljene visoke cene, zato da bi se lahko ohranila visoka raven cen v regijah, kjer so delovali, in da bi skrbeli za nadzor

evropskih predelovalcev, da ne bi mogli izvažati na druge trge po nizkih cenah. Zato naj odhod teh proizvajalcev z evropskega trga ne bi pomenil, da niso imeli več interesa za ta trg. Tudi če bi priznali, kot predlaga družba BASF, da severnoameriški proizvajalci niso imeli istih interesov in istih ciljev kot evropski proizvajalci, ne bi bilo mogoče pojasniti izvajanja omejevalnega sporazuma na svetovni ravni.

148 Komisija je prav tako začudena nad tem, da družba BASF izpodbija enotno in trajajočo naravo omejevalnega sporazuma, saj tega ni storila v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.

149 Komisija poudarja, da med dvema ravnema omejevalnega sporazuma ni bilo prekinitve, saj so bili najnižje cene in nadzor predelovalcev cilj sestanka v Johor Baharuju aprila 1994 (glej zgoraj navedeno točko 9), in da se je omejevalni sporazum na evropski ravni začel izvajati marca 1994.

150 Komisija prav tako izpodbija utemeljenost trditev družbe UCB. Poudarja, da je na podlagi sodne prakse bistveni element za ugotovitev, ali gre za enotno in trajajočo ali pa za več različnih kršitev skupni cilj, ki je v obravnavani zadevi vplivanje na konkurenco v sektorju holin klorida na trgu EGP (sodba Sodišča z dne 8. julija 1999 v zadevi Komisija proti Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Recueil, str. I-4125, točka 113, ter sodbi Sodišča prve stopnje z dne 20. marca 2002 v zadevi HFB in drugi proti Komisiji, T-9/99, Recueil, str. II-1487, točka 186, in v zadevi Dansk Rørindustri proti Komisiji, T-21/99, ZOdl., str. II-1681, točka 67). Ta vpliv naj bi se kazal, prvič, z umikanjem severnoameriških proizvajalcev s trga EGP, in drugič, z razdelitvijo istega geografskega trga. Veliko dokazov, s katerimi naj bi Komisija utemeljila svojo presojo, se nanaša na sodelovanje istih podjetij pri omejevalnem sporazumu v smislu člena 81 ES, na časovno trajanje zadevnih dejavnosti, na naravo protikonkurenčnih ravnanj in na želene cilje.

151 Severnoameriški proizvajalci so oziroma bi morali vedeti, da naj bi bila logična posledica njihovega umika s trga EGP razdelitev tega trga med evropskimi proizvajalci. Razdelitev na svetovni ravni naj namreč ne bi imela nikakršnega smisla, če ji ne bi sledila razdelitev na ravni Skupnosti, ki pa naj ne bi bila mogoča ob neobstoju predhodnega dogovora na svetovni ravni. Poleg tega, da naj bi imele kršitve na svetovni in evropski ravni, ki so pomenile enotno kršitev, isti cilj, naj bi tudi na podlagi enakih ravnanj za daljše obdobje združile enaka podjetja. Nesodelovanje severnoameriških proizvajalcev na evropski ravni omejevalnega sporazuma po mnenju Komisije ne spremni niti njegovega cilja niti njegove narave kot trajajoče kršitve, ker je zlasti njihov umik s trga EGP izkrivil konkurenco na tem trgu.

152 V zvezi s to zadnjo ugotovitvijo Komisija prereka trditev družbe UCB, da naj na svetovni ravni ne bi bilo sporazuma o cenah v EGP. Izjava predstavnika družbe DuCoa, povzeta v uvodni izjavi 85 Odločbe (glej zgoraj navedeno točko 137), naj bi se nanašala le na sestanke januarja 1993. Sporazum v Ludwigshafnu naj bi se namreč prav tako nanašal na cene v Evropi, kot je tudi navedeno v uvodni izjavi 77 Odločbe.

153 Poleg tega naj bi bili sporazumi, sklenjeni na svetovni ravni omejevalnega sporazuma, nujno potrebni za njegovo izvajanje na evropski ravni, saj je bilo treba za razdelitev evropskega trga med evropske proizvajalce z ohranitvijo visokih cen tem proizvajalcem zagotoviti, da jih ne bo prizadela konkurenca severnoameriških proizvajalcev. Razlika med geografskimi trgi, na razdelitev katerih se je nanašala vsaka raven omejevalnega sporazuma, naj ne bi bila upošteven element, kajti navedene razdelitve so na umeten način omogočile povečanje donosnosti holin klorida, ki je bil edini cilj omejevalnega sporazuma. Namen teorije o enotni in trajajoči kršitvi naj bi bil preprečitev umetne razdelitve nečesa, kar je v osnovi enotno, in sicer skupek dejanj, ki zasledujejo isti cilj. V obravnavani zadevi naj razdelitev na evropski ravni brez razdelitve na svetovni ravni ne bi bila smiselna, brez razdelitve na evropski ravni pa naj svetovni kartel ne bi imel nikakršne koristi.

154 Po mnenju Komisije naj bi ohranitev visokih cen v Evropi severnoameriškim proizvajalcem omogočila, da uporabijo podobne pogoje na ameriškem trgu. V nasprotju s trditvami družbe UCB, naj bi se o evropskih cenah dejansko razpravljalo, ker je vsak sporazum o svetovnih cenah nujno predvideval določitev na evropski ravni. Za nadzor predelovalcev so bili zainteresirani severnoameriški proizvajalci, ki so se želeli izogniti izvozu po nizkih cenah zunaj EGP, medtem ko je bil cilj evropskih proizvajalcev preprečiti prodajo predelovalcev po nizkih cenah v okviru EGP.

155 Poleg tega točki 369 in 374 zgoraj v točki 139 navedene sodbe JFE Engineering in drugi proti Komisiji izpodbijata tezo družbe UCB, s tem ko nasprotujeta umetnemu razrezu enega skupka pravil, katerega namen je delitev trgov. Očitno naj bi namreč bilo, da so sporazumi na evropski ravni pomenili nadaljevanje in izvajanje svetovnih sporazumov, s tem ko je evropska nacionalna razdelitev trgov preprosto nadomestila svetovno. Ta zamenjava naj bi bila mogoča samo zato, ker naj bi stranke po prenehanju svetovnih sporazumov nadaljevale z njihovim izvajanjem, severnoameriški proizvajalci pa na podlagi svetovnih sporazumov niso bili prisotni na evropskem trgu. Družba UCB naj bi zamenjala trajanje sporazumov na svetovni ravni s trajanjem njihovih učinkov. Nikakor naj ne bi bilo protislovno priznati, da je omejevalni sporazum na svetovni ravni prenehal, na evropski ravni pa so se nadaljevali učinki svetovnih sporazumov. V teh okoliščinah naj nesočasnost ne bi spremenila enotne in trajajoče narave kršitve.

156 Komisija glede očitka o uporabi pojma enotne kršitve zaradi izogibanja določbam o zastaranju poudarja, da z naložitvijo glob ne poskuša pridobiti finančne koristi in da njen cilj ni naložiti visokih zneskov. Komisija naj bi poleg tega za izračun izhodiščnega zneska upoštevala svetovne in ne evropskih tržnih deležev. Če bi upoštevala evropske tržne deleže, bi morala naložiti višje globe. Komisija v zvezi s severnoameriškimi proizvajalci poudarja, da bi bilo njihovo ravnanje sankcionirano za celotno obdobje kršitve, če njihova ravnanja na svetovni ravni ne bi zastarala.

Presoja Sodišča prve stopnje

Uvodne ugotovitve

– Pomen trditev družbe BASF

157 Najprej je treba poudariti, da se poskuša s prvim delom tega tožbenega razloga dokazati neskladnost med obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah ter Odločbo glede opredelitve svetovnih in evropskih vidikov ravnanj kot enotne in trajajoče kršitve. Ta del se razlikuje od tožbenega razloga glede kršitve pravic do obrambe družbe BASF, ki bi ga bilo treba po potrebi obravnavati po preizkusu tožbenega razloga glede napačne uporabe prava pri opredelitvi svetovnih dogovorov kot enotne in trajajoče kršitve. Če bi namreč Sodišče prve stopnje menilo, da pri tej opredelitvi ni bilo pravilno uporabljeno pravo in bi jo bilo treba zato zavrniti, morebitna ugotovitev kršitve pravic do obrambe v zvezi s to opredelitvijo ne bi imela posledic (glej v tem smislu sodbi Sodišča prve stopnje z dne 15. marca 2000 v združenih zadeviah Cimenteries CBR in drugi proti Komisiji, imenovana „Cement“, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 in T-104/95, Recueil, str. II-491, točka 3436, ter z dne 14. decembra 2005 v zadevi General Electric proti Komisiji, T-210/01, ZOdl., str. II-5575, točka 633).

– Pojem enotne in trajajoče kršitve

158 Opredelitev določenih nezakonitih ravnanj kot ravnanj, ki pomenijo eno samo kršitev ali več kršitev, načeloma vpliva na sankcijo, ki se lahko naloži, kadar se zaradi ugotovitve več kršitev lahko naloži več različnih glob, vsakič z omejitvami, določenimi v

členu 15(2) Uredbe št. 17 in členu 23(2) Uredbe št. 1/2003. Vendar ima lahko ugotovitev več kršitev korist za njihove storilce, ker so nekatere med njimi že zastarale (glej v tem smislu zgoraj v točki 43 navedeno sodbo Vitamini, točka 72).

159 Pojem enotne kršitve se lahko nanaša na pravno opredelitev protikonkurenčnega ravnanja, ki ga sestavljajo sporazumi, usklajena ravnanja in sklepi podjetniških združenj (zgoraj v točki 150 navedena sodba Komisija proti Anic Partecipazioni, točke od 112 do 114, sodbi Sodišča prve stopnje z dne 24. oktobra 1991 v zadevi Rhône-Poulenc proti Komisiji, T-1/89, Recueil, str. II-867, točke od 125 do 127, ter z dne 20. aprila 1999 v združenih zadeviah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji, imenovana „PVC II“, od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 in T-335/94, Recueil, str. II-931, točke od 696 do 698, ter zgoraj v točki 150 navedena sodba HFB in drugi proti Komisiji, točka 186).

160 Pojem enotne kršitve se lahko prav tako nanaša na osebno naravo odgovornosti za kršitve pravil konkurence. Podjetje, ki je sodelovalo pri kršitvi s posebnimi ravnanji, ki jih zajema pojem sporazuma ali usklajenega ravnanja in sodijo na področje uporabe člena 81 ES ter prispevajo k uresničitvi kršitve v celoti, je namreč lahko prav tako za vse obdobje svojega sodelovanja pri kršitvi odgovorno za ravnanja, ki jih izvajajo druga podjetja v okviru iste kršitve. To velja, če je ugotovljeno, da je zadevno podjetje vedelo za nezakonita ravnanja drugih udeležencev ali če jih je lahko razumno predvidevalo in bilo zaradi tega pripravljeno sprejeti tveganje. Tak zaključek izhaja iz pojmovanja, razširjenega v pravnih redih držav članic, glede ugotavljanja odgovornosti za kršitve, ki jih je storilo več storilcev, glede na udeležbo pri kršitvi v celoti. Zato ta zaključek ni v nasprotju z načelom osebne odgovornosti za take kršitve, ne zanemarja posamične analize obremenilnih dokazov in ne krši pravic vpletenih podjetij do obrambe (zgoraj v točki 150 navedeni sodbi Komisija proti Anic Partecipazioni, točke 83, 84 in 203, ter HFB in drugi proti Komisiji, točka 231).

161 Tako je bilo razsojeno, da primer kršitve člena 81(1) ES lahko izhaja iz več dejanj in nadaljevanega ravnanja, ki sodijo v „celostni načrt“ zaradi enakega cilja izkrivljanja konkurence znotraj skupnega trga. Komisija je v takem primeru upravičena pripisati odgovornost za ta dejanja glede na udeležbo pri kršitvi, upoštevani v celoti (zgoraj v točki 66 navedena sodba Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, točka 258), čeprav je ugotovljeno, da je zadevno podjetje neposredno sodelovalo le pri enem sestavnem delu kršitve ali več teh (zgoraj v točki 159 navedena sodba PVC II, točka 773). Poleg tega dejstvo, da so različna podjetja imela različne vloge pri zasledovanju skupnega cilja, ne izključuje narave protikonkurenčnega namena in s tem kršitve, če je vsako podjetje na svoji ravni prispevalo k zasledovanju skupnega cilja (zgoraj v točki 157 navedena sodba Cement, točka 4123, in zgoraj v točki 139 navedena sodba JFE Engineering in drugi proti Komisiji, točka 370).

162 V obravnavani zadevi je imela opredelitev Komisije svetovnega in evropskega dela omejevalnega sporazuma kot enotne in trajajoče kršitve za posledico ugotovitev samo enega omejevalnega sporazuma, ki je trajal od 13. oktobra 1992 do 30. septembra 1998. Po drugi strani bi bilo treba, če bi Sodišče prve stopnje ugotovilo, da sta oba dela pomenila ločeni kršitvi, posledično ugotoviti, da je skupni kartel, ker je trajal od 13. oktobra 1992 do 20. aprila 1994, zastaral (glej zgoraj navedeno točko 9). Ta ugotovitev bi vplivala na razglasitev delne ničnosti Odločbe ter na izračun globe za družbi BASF in UCB.

163 Zato je treba preučiti, ali Komisija glede na sodno prakso, navedeno zgoraj v točkah od 159 do 161, ni pravilno uporabila prava, s tem ko je ravnanja, očitana tožečim strankam, opredelila kot enotno in trajajočo kršitev. V ta namen je treba v okviru uvodnih ugotovitev prav tako izpostaviti stališče, ki ga je v zvezi s tem v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah sprejela Komisija, in ga primerjati z ugotovitvami iz Odločbe.

– Stališče, ki ga je sprejela Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, in ugotovitve iz Odločbe

164 Iz točke 111 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah z dne 22. maja 2003 izhaja, da je Komisija takrat menila, da je kartel na svetovni ravni trajal od leta 1992 do leta 1998, na evropski ravni pa od marca 1993 do oktobra 1998. Zato je Komisija menila, da se je kartel izvajal na različnih ravneh: svetovni, regionalni in celo nacionalni glede na interese ter delovanje udeležencev na zadevnih trgih (točka 78 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah). Po mnenju Komisije je bil kartel nadaljevanje sporazuma med proizvajalci holin klorida, ki je v bistvu zajemal svetovne sporazume in regionalne „podsporazume“ na evropski ravni (točki 79 in 84 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah).

165 Iz točk 168 in 169 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah izhaja, da je evropski del kartela v skladu s presojami Komisije predstavljal posebno uporabo načel, sprejetih na svetovni ravni, kar je bilo mogoče zaradi zagotovila, da se severnoameriški proizvajalci ne bodo vmešavali v evropski trg, s tem da bi tja izvažali holin klorid. Šlo naj bi torej za „podsporazum“ v zvezi z Evropo, izraz, ki ga je Komisija večkrat uporabila v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej na primer točke 79, 84, 90 in 169). Komisija je v zvezi s severnoameriškimi proizvajalci menila, da je bila njihova odgovornost za skupek ravnanj utemeljena z dejstvom, da so vedeli za navedene „podsporazume“ (točka 169 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah).

166 Očitno je torej, da je Komisija v času, ko je bilo obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah poslano strankam, menila, da so svetovni in evropski dogovori pomenili samo eno kršitev, pri izvršitvi katere je imel vsak udeleženec posebno vlogo.

167 Vendar je Komisija zaradi stališč, ki so jih predložili severnoameriški proizvajalci o vsebini obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, umaknila očitke v zvezi s tajnimi dogovori na svetovni ravni, do katerih naj bi domnevno prišlo po 20. aprilu 1994 (točke od 121 do 123, od 144 do 147, 149 in 150 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah).

168 Komisija je v teh okoliščinah sprejela stališče, ki izhaja iz Odločbe, glede povezave med zadevnimi dogovori na svetovni in evropski ravni.

169 Komisija tako v uvodni izjavi 64 Odločbe, z naslovom „Organizacija kartela“, potrjuje, da je ta deloval na „dveh različnih, vendar tesno povezanih ravneh“. Iz iste uvodne izjave izhaja, da je bil cilj dejavnosti podjetij na svetovni ravni povišanje svetovnih cen, nadzor predelovalcev in distributerjev holin klorida za zagotovitev, da ti ne bodo ponujali holin klorida po nizkih cenah, in razdelitev svetovnih trgov na podlagi sporazuma, da se severnoameriški proizvajalci umaknejo z evropskega trga.

170 Komisija v uvodni izjavi 65 Odločbe, ki se nanaša na sestanke na svetovni ravni, navaja, da so bili ti namenjeni nadaljevanju sporazuma, sklenjenega na svetovni ravni, vključno z evropskimi proizvajalci, zaradi povišanja cen in nadzora predelovalcev v Evropi. Ti sestanki so se torej nanašali na povišanje cen ne le v celotnem EGP, ampak tudi na nacionalnih trgih in za posamezne kupce. Vse to je bilo organizirano tako, da so bili upoštevani tržni deleži evropskih proizvajalcev, da bi bila zagotovljena boljša donosnost in stabilizacija trgov. Ta stabilizacija bi bila, kot izhaja iz uvodne izjave 68 Odločbe, dosežena s tem, da bi konkurenti prenehali izvažati ali se izogibali izvozu na geografska območja, na katerih so imeli drugi konkurenti pomembne tržne deleže. Ključni dokaz v zvezi s tem je bil, kot izhaja iz iste uvodne izjave, sporazum, ki je določal, da evropski proizvajalci ne bodo izvažali v Severno Ameriko, severnoameriški proizvajalci pa ne na evropski trg. Zaradi te razdelitve trgov bi lahko navedeni

proizvajalci „stabilizirali“ svoj nacionalni trg in izboljšali donosnost v svoji regiji. Prav tako je bil sklenjen sporazum o enakem povišanju cen v svetu. Ta sporazum bi omogočal izboljšanje donosnosti trga in tudi preprečevanje vsakršne destabilizacije izvoza med regijami. Zaradi zasledovanja teh ciljev se nadzoru predelovalcev in distributerjev ni bilo mogoče izogniti.

171 Iz uvodne izjave 69 Odločbe izhaja, da so se sporazumi, sklenjeni na svetovni ravni, nanašali na štiri med seboj povezane protikonkurenčne dejavnosti, in sicer na določanje in povišanje svetovnih cen, razdelitev svetovnih trgov (umik severnoameriških proizvajalcev z evropskega trga in evropskih proizvajalcev s severnoameriškega trga), nadzor distributerjev in predelovalcev ter redno izmenjavo poslovno občutljivih podatkov za zagotovitev izvajanja sporazumov.

172 Zaradi sestankov, ki so potekali na svetovni in evropski ravni Komisija namenja deset uvodnih izjav analizi pojma enotne in trajajoče kršitve ter uporabi načel, ki se nanašajo na obravnavano zadevo. Tako je Komisija v uvodnih izjavah od 145 do 148 Odločbe, pod naslovom „Pojem enotne in trajajoče kršitve – Načela“, vztrajala pri razlogovanju iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej zgoraj navedeno točko 166), s tem da se je sklicevala na zgoraj v točki 150 navedeno sodbo Komisija proti Anic Partecipazioni. Vendar pa je Komisija v uvodnih izjavah od 150 do 154 Odločbe predstavila razloge za novo razlogovanje v zvezi z uporabo načela enotne in trajajoče kršitve v obravnavani zadevi.

173 Iz uvodne izjave 150 Odločbe izhaja, da so imeli svetovni in evropski dogovori enoten protikonkurenčni cilj, in sicer izkrivljanje običajnih pogojev konkurence v EGP. Natančneje, primerjava sporazumov, sklenjenih na dveh ravneh, naj bi kazala na to, da bi lahko sporazume, sklenjene na evropski ravni, šteli za nadaljevanje prvotnih

dogovorov ne le s severnoameriškimi, ampak tudi z evropskimi proizvajalci na svetovni ravni glede povišanja cen in nadzora predelovalcev. Komisija navaja, da so bili za povišanje cen za določene evropske kupce ti razdeljeni med zadevne evropske proizvajalce. Po mnenju Komisije je očitno, da so morali ti proizvajalci upoštevati svoje celotne tržne deleže v Evropi, da so se lahko dogovorili o taki razdelitvi.

174 Iz uvodne izjave 151 Odločbe izhaja, da so družbe Akzo Nobel, UCB in BASF sodelovale pri zadevnih dejanjih na evropski in svetovni ravni, s tem ko so se najprej na svetovni ravni dogovorile o določenih dejanjih, ki jih je treba začeti v EGP, in nato skupaj ta dejanja nadaljevale na evropski ravni. Severnoameriški proizvajalci niso sodelovali na evropskih sestankih, ker so se takrat, ko so se ti začeli, svetovni dogovori prenehali izvajati. Poleg tega, tudi če bi domnevali, da so se evropski dogovori začeli pred 14. marcem 1994 (za kar Komisija priznava, da ne more dokazati), severnoameriški proizvajalci ne bi imeli koristi od sodelovanja pri njih, saj so se strinjali, da se bodo umaknili z evropskega trga.

175 Iz uvodne izjave 152 Odločbe izhaja, da so severnoameriški proizvajalci vedeli oziroma bi morali vedeti za evropske sporazume. Glavni cilj evropskih proizvajalcev, zasledovan z umikom severnoameriških proizvajalcev z evropskega trga, je bil namreč „stabilizacija“ evropskega trga. Vendar ta „stabilizacija“ ne bi bila mogoča brez drugih dodatnih tajnih dogovorov med evropskimi proizvajalci.

176 Komisija v uvodni izjavi 153 Odločbe navaja, da so se evropski proizvajalci dejansko dogovorili o izkrivljanju konkurence v EGP od začetka svetovnih pa do konca evropskih dogovorov. Po mnenju Komisije dejstvo, da so imeli evropski proizvajalci skupaj

80-odstotni delež na evropskem trgu, dokazuje, da so bili sposobni izvajati svoje dogovore tudi po prenehanju veljavnosti svetovnih sporazumov.

Opredelitev zadevne kršitve

177 Poudariti je treba, da so protikonkurenčne dejavnosti na svetovni ravni, opisane v uvodni izjavi 69 Odločbe, v skladu s sodno prakso, navedeno zgoraj v točki, predstavljale enotno kršitev. Ta je bila sestavljena iz sporazumov (o določanju in povišanju svetovnih cen, umiku severnoameriških proizvajalcev z evropskega trga ter nadzoru predelovalcev in distributerjev) in usklajenih ravnanj (izmenjava občutljivih podatkov za vzajemno vplivanje na poslovno ravnanje udeležencev).

178 Enako velja za protikonkurenčne dejavnosti na evropski ravni, ki so bile enotna kršitev, sestavljena iz sporazumov (o določanju in povišanju cen za EGP, nacionalne trge in posamezne kupce, dodelitvi kupcev, razdelitvi tržnih deležev in nadzoru distributerjev in predelovalcev) in usklajenih ravnanj (izmenjava občutljivih podatkov za vzajemno vplivanje na poslovno ravnanje udeležencev).

179 Vendar v obravnavani zadevi na podlagi te sodne prakse ne izhaja avtomatično, da so dogovori na svetovni in evropski ravni skupaj sestavljali enotno in trajajočo kršitev. Obstoj skupnega cilja, ki je izkrivljanje običajnega gibanja cen, je namreč v zadevah, na katere se nanaša sodna praksa, utemeljil opredelitev različnih sporazumov in usklajenih ravnanj kot sestavnih elementov samo ene kršitve. V zvezi s tem ne gre spregledati, da so se ta ravnanja medsebojno dopolnjevala, tako da je bilo vsako od

njih namenjeno soočanju z eno ali več posledicami običajne konkurence in so z medsebojnim vplivanjem prispevala k izvršitvi celote protikonkurenčnih posledic, ki so jih želeli njihovi storilci v okviru celostnega načrta, namenjenega doseganju enotnega cilja.

180 V tem okviru je treba pojasniti, da pojem enotnega cilja ne more biti določen s splošnim sklicevanjem na izkrivljanje konkurence na trgu holin klorida, ker vplivanje na konkurenco kot cilj ali učinek pomeni sestavni del vsakega ravnanja, za katero se uporablja člen 81(1) ES. Taka opredelitev pojma enotnega cilja bi lahko pojmu enotne in trajajoče kršitve odvzela del njegovega smisla, ker bi moralo biti posledično več ravnanj, ki se nanašajo na gospodarski sektor in so prepovedana s členom 81(1) ES, sistematično opredeljenih kot sestavni deli enotne kršitve.

181 Preveriti je treba, ali sta se skupini sporazumov in usklajenih ravnanj, ki jih je Komisija sankcionirala v Odločbi kot enotno in trajajočo kršitev, medsebojno usklajevali v smislu, opisanem zgoraj v točki 179. Poleg tega je Komisija s sklicevanjem na „tesno povezanost“ med svetovnimi in evropskimi dogovori utemeljila svojo tezo (glej zgoraj navedene točke 4, 142 in 169). V zvezi s tem bi bilo treba upoštevati vsako okoliščino, na podlagi katere je mogoče ugotoviti ali omajati navedeno zvezo, kot je obdobje uporabe, vsebina (vključno z uporabljenimi metodami) ter ustrezno tudi cilj različnih zadevnih sporazumov in usklajenih ravnanj.

182 V zvezi z obdobjem uporabe zadevnih sporazumov je treba ugotoviti, da prenehanje svetovnih dogovorov najkasneje 20. aprila 1994 pomeni, da od tega datuma severnoameriških proizvajalcev ni več zavezoval dogovor, da ne bodo izvažali v Evropo. Komisija navaja, da ni dokazov o drugih sestankih ali stikih, pri katerih naj bi sodelovali severnoameriški proizvajalci in s katerimi naj bi bile določene cene za EGP ali

potrjena njihova prvotna zaveza, da po tem datumu ne bodo več izvažali v Evropo (glej uvodno izjavo 165 Odločbe). Iz tega izhaja, da presoja o tem, da je bilo treba za razdelitev evropskega trga med evropskimi proizvajalci z ohranjanjem visokih cen tem proizvajalcem zagotoviti, da jim severnoameriški proizvajalci ne bodo konkurirali (glej zgoraj navedeno točko 153), ne upošteva dejstva, da svetovni sporazumi od 20. aprila 1994 niso več veljali. Sporazumi o razdelitvi evropskega trga so se namreč izvajali brez vsakršnega sporazuma, ki bi prepovedoval izvoz iz Združenih držav.

183 Poleg tega zaključek Komisije, da naj razdelitev svetovnih trgov ne bi imela nobene koristi za udeležena podjetja brez razdelitve evropskega trga in obratno (glej zgoraj navedeno točko 153), ne more biti sprejet. V obravnavani zadevi je bilo cilj prepovedi izvoza na evropski trg izogibanje motnjam na njem s prodajo holin klorida po umetno znižanih cenah za nadomestitev fiksnih stroškov presežne proizvodnje (uvodni izjavi 39 in 68 Odločbe). Cilj odstranitve te poslovne nevarnosti se razlikuje od cilja razdelitve evropskega trga, ker potrebuje ta za svojo uresničitev, kot bo navedeno v nadaljevanju, uporabo drugačnih mehanizmov.

184 Zato so bili evropski dogovori, ki so bili sklenjeni šele 14. marca 1994 na sestanku v Schotnu, medtem ko so stranke na zadnjih sestankih v Brugu in Johor Baharuju novembra 1993 in aprila 1994 ugotovile neuspeh svetovnih sporazumov (uvodne izjave od 92 do 95 Odločbe), s tega vidika samostojni glede na vzajemni sporazum o umiku z evropskega in s severnoameriškega trga. Ta ugotovitev velja še toliko bolj glede obdobja po uradnem prenehanju poskusa za sporazum na svetovni ravni (na sestanku v Johor Baharuju od 14. do 20. aprila 1994). Komisija je torej v uvodni izjavi 68 Odločbe napačno menila, da bi evropski proizvajalci lahko „stabilizirali“ trg EGP zaradi predhodne razdelitve svetovnih trgov, ker ti trgi v obdobju izvajanja sporazumov na evropski ravni niso bili več razdeljeni med severnoameriške in evropske proizvajalce.

185 Poleg tega Komisija z zatrjevanjem, da so stranke po uradnem prenehanju svetovnih sporazumov nadaljevale s svojim izvajanjem in da ameriški proizvajalci na podlagi svetovnih sporazumov niso bili udeleženi na evropskem trgu (glej zgoraj navedeno točko 155), nasprotuje uvodni izjavi 165 Odločbe, iz katere izhaja, da ni razpolagala z dokazi o tem, da so potekali drugi sestanki ali stiki, pri katerih naj bi sodelovali severnoameriški proizvajalci in na podlagi katerih naj bi bile določene cene za EGP ali bila potrjena njihova prvotna zaveza, da ne bodo izvažali v Evropo (glej zgoraj navedeno točko 9).

186 Komisija je na obravnavi glede tega navedla, da s to tezo ni nameravala zatrjevati, da se je svetovni sporazum nadaljeval po datumu svojega prenehanja, navedenem v Odločbi, ampak da so v resnici vpletena podjetja ravnala bolj ali manj tako kot takrat, ko so sporazumi še veljali. Zato bi bilo treba razlikovati to okoliščino od tiste, na katero se sklicuje v uvodni izjavi 165 Odločbe, ki se nanaša na trajanje svetovnega sporazuma.

187 Ugotoviti je treba, da to razlikovanje, ki je v nasprotju s pisnimi vlogami Komisije (glej zgoraj navedeno točko 155), temelji na napačni razlagi člena 81 ES. Iz ustaljene sodne prakse namreč izhaja, da je sistem konkurence, ki ga določata člena 81 ES in 82 ES, usmerjen h gospodarskim rezultatom sporazumov ali vsakršni primerljivi obliki dogovora ali usklajevanja in ne njihovi pravni obliki. Da bi se lahko pri omejevalnih sporazumih, ki so prenehali veljati, uporabil člen 81 ES, zadostuje, da se njihove posledice nadaljujejo po njihovem uradnem prenehanju (glej sodbi Sodišča prve stopnje z dne 29. junija 1995 v zadevi Solvay proti Komisiji, T-30/91, Recueil, str. II-1775, točka 71, in z dne 11. decembra 2003 v zadevi Ventouris proti Komisiji, T-59/99, Recueil, str. II-5257, točka 182 in navedena sodna praksa). Iz tega izhaja, da trajanja kršitve ni treba presojati na podlagi obdobja, v katerem je sporazum veljal, ampak na podlagi obdobja, v katerem so vpletena podjetja ravnala na način, ki je prepovedan s členom 81 ES. Vendar na podlagi teze Komisije ni mogoče pojasniti, zakaj severnoameriškim proizvajalcem, čeprav so po 20. aprilu 1994 še vedno ravnali na način, določen s svetovnimi sporazumi, ni bila naložena nikakršna globa. Razlaga uvodne izjave 165 Odločbe, kot jo predlaga Komisija, zato ne more biti sprejeta.

188 Glede okoliščine, na katero se sklicuje Komisija v dupliki v zvezi z zadevo T-111/05, na podlagi katere naj bi se posledice svetovnega kartela nadaljevale po njegovem uradnem prenehanju (glej zgoraj navedeno točko 155), je treba poudariti, da tako kot trditev v prejšnji točki ta v Odločbi ni navedena. Pojasnilo Komisije na obravnavi, da se je v uvodni izjavi 96 Odločbe sklicevala na to okoliščino v delu, kjer je navajala, da je izvoz iz Severne Amerike v EGP po prenehanju svetovnih dogovorov ostal nizek, ne more biti sprejeto. Iz uvodnih izjav 40 in 44 Odločbe namreč izhaja, da je leta 1990 uvoz holin klorida pomenil približno 9 % ocenjene vrednosti trga v Skupnosti, ki jo je sestavljalo dvanajst držav članic, medtem ko je leta 1997 uvoz holin klorida dosegel 9,3 % obsega prodaj v celotnem EGP. Te številke ne morejo podpreti teze Komisije, ker razkrivajo, da so bile razmere glede uvoza na evropskem trgu bolj ali manj enake v obdobju pred sklenitvijo sporazumov na svetovni ravni in v obdobju po njihovem prenehanju ter da zato ti sporazumi niso bistveno vplivali na strukturo evropskega trga glede medcelinskega uvoza.

189 V vsakem primeru, tudi če bi domnevali, da se uvodna izjava 96 Odločbe v bistvu nanaša na domnevne spremembe v strukturi evropskega trga zaradi svetovnih sporazumov, s tem da so omogočile izvršitev evropskih dogovorov, ta okoliščina ni bila dokazana. Sodišče prve stopnje je namreč povabilo stranki in družbo Akzo Nobel, naj predložijo svojo oceno o tržnih deležih tožečih strank in družbe Akzo Nobel na evropskem trgu (tako da vključuje države članice Skupnosti in države EFTA, ki so se leta 1994 združile v EGP) v tretjem trimesečju leta 1992, to je na začetku svetovnih dogovorov. Vendar nobena od strank v zvezi s tem ni predložila natančnih dokazov, predvsem zaradi časovne oddaljenosti zadevnih ravnanj. Zato je treba opraviti presojo na podlagi dokazov, ki izhajajo iz Odločbe in iz upravnega spisa, na katere napotuje Odločba.

190 Kot je poudarjeno v uvodnih izjavah 97 in 153 Odločbe, so imele družbe Akzo Nobel, BASF in UCB, ko so se začeli evropski dogovori (marec 1994), več kot 75-odstotni

delež evropskega trga in bi si lahko zato razdelile ta trg, ne da bi jih skrbelo za ravnanje drugih svetovnih proizvajalcev. Vendar ta veliki tržni delež ni bil posledica svetovnih dogovorov. Iz uvodne izjave 40 Odločbe namreč izhaja, da je leta 1990 izvoz holin klorida predstavljal približno 9 % vrednosti trga v Skupnosti (uvoženih 3525 ton od 40.000 ton) V prvih sedmih mesecih leta 1992, ki je bilo prvo leto kršitve na svetovni ravni, je uvoz iz Severne Amerike v Evropo znašal 2900 ton na trgu, katerega obseg je 43.800 ton, kar je 6,6 % evropskega trga (uvodna izjava 71). V istem letu je bil tržni delež družbe Ertisa največ 7,9 % (proizvodna zmogljivost 3500 ton, kot izhaja s strani 199 upravnega spisa, priloženega k odgovoru na tožbo v zadevi T-101/05). Če upoštevamo približno 15-odstotni tržni delež družbe ICI (četrti evropski proizvajalec, ki ni bil vpleten v zadevne dejavnosti, ker se je kot običajno omejil na britanski trg), kot izhaja iz opombe na strani 152 Odločbe, preostane družbam Akzo Nobel, BASF in UCB skupni tržni delež do največ 70,5 % v letu 1992. Zato je treba ugotoviti, da svetovni dogovori niso povzročili dovolj pomembne spremembe strukture evropskega trga in zlasti skupnega tržnega deleža družb BASF, UCB in Akzo Nobel, na podlagi česar bi lahko zaključili, da so si lahko zaradi teh dogovorov trije evropski proizvajalci razdelili trg EGP.

191 V teh okoliščinah trditev, da so bili sporazumi na evropski ravni nadaljevanje in izvajanje svetovnih sporazumov, s tem da se je razdelitev svetovnih trgov enostavno nadomestila z razdelitvijo nacionalnih evropskih trgov (glej zgoraj navedeno točko 155), ne more biti sprejeta. Protikonkurenčnega sporazuma se namreč načeloma ne more šteti kot sredstva za izvajanje drugega sporazuma, ki je že prenehal (glej v tem smislu zgoraj v točki 138 navedeno sodbo JFE Engineering in drugi proti Komisiji, točka 363).

192 Glede cilja vsake od dveh skupin dogovorov iz uvodnih izjav od 64 do 68 in od 150 do 153 Odločbe izhaja, da se je Komisija sklicevala na enoten protikonkurenčni cilj, ki je bil doseči umetno visoke cene. Čeprav je svetovni sporazum določal najnižje cene, ki naj bi jih zaračunavali proizvajalci (glej na primer uvodne izjave 77, 79, 85, 88, 90, 91 in 92 Odločbe), pa še vedno ostaja dejstvo, da je bil edini cilj tega ukrepa zaščititi

ključni element tega sporazuma, in sicer da se ne bi izvažalo iz Evrope v Severno Ameriko in obratno ter ne da bi se izvedla razdelitev evropskega trga med evropske proizvajalce. Če bi se namreč proizvajalci odločili evropskim predelovalcem in distributerjem prodajati po prenizkih cenah (zaradi njihove presežne zmogljivosti), bi zato lahko le-ti, kot izhaja iz uvodne izjave 151 Odločbe, izvažali holin klorid v Združene države po konkurenčnih cenah. Očitno je, da bi morali severnoameriški proizvajalci v zameno za svoje kupce (predelovalci in distributerji) v Združenih državah ravnati v smislu sporazuma.

193 Glede na uvodno izjavo 85 Odločbe, ki navaja izjavo družbe DuCoa, „je treba povedati, da je šlo takrat, ko so nameravali povišati cene na svetovni ravni, predvsem za cene na Daljnem vzhodu in v Latinski Ameriki; z Evropejci pa niso niti razpravljali niti sklenili sporazuma o cenah v Severni Ameriki ali cenah v Evropi, te teme pa tudi nikoli niso bile predmet nikakršnega poskusa sporazuma“. Iz iste izjave izhaja, „da ameriški proizvajalci nikoli niso nameravali narekovati cen holin klorida v Zahodni Evropi […], ampak so poudarjali, da bi, če bi bile cene v Evropi prenizke, obstajalo tveganje, da bi se proizvod ponovno izvozil v Združene države“. Nasprotno, kot trdi Komisija, izjave ni mogoče razlagati tako, kot da bi se nanašala izključno na sestanke januarja 1993.

194 Zadnja stavka v uvodni izjavi 152, iz katerih izhaja, da je povezava svetovnega in evropskega dela dokazana z dejstvom, da stabilizacija evropskega trga, ki je bil eden izmed ciljev svetovnega sporazuma, ne bi bila mogoča brez drugih tajnih dogovorov med evropskimi proizvajalci, temeljita na napačni premisi. Niti iz Odločbe niti iz dokumentov spisa, predloženih Sodišču prve stopnje, na katere se sklicuje Komisija, namreč ne izhaja, da se „stabilizacija“ trgov, na katere se nanaša svetovni sporazum, v obravnavani zadevi kaže kot razdelitev evropskih in ameriških trgov med proizvajalce, ki so ostali na njih aktivni.

195 Po drugi strani, kot je bilo poudarjeno (glej zgoraj navedeno točko 192), je bila ta „stabilizacija“ namenjena izogibanju medcelinskega izvoza po cenah, ki so nižje od veljavnih cen v regiji uvoza. Iz uvodne izjave 39 Odločbe izhaja, da „kadar se to zgodi [tak uvoz], ima lahko tak uvoz, kljub šibkosti zadevnega obsega, destabilizacijski učinek na veljavne cene v regiji uvoza, še zlasti kadar je ta raven sorazmerno visoka“. Navedena uvodna izjava pojasnjuje, da je ta vrsta prodaj lahko privlačna za družbo s presežno proizvodnjo, ki namerava nadomestiti del svojih določenih stroškov.

196 Dejstvo, da je treba „stabilizacijo“ trgov razumeti tako, potrjuje tudi uvodna izjava 68 Odločbe, ki se nanaša na delovanje kartela na svetovni ravni in določa: „[…] [N]i bilo mogoče izključiti tveganja, da se proizvajalci znebijo določenih presežkov proizvodnje prek posebne občasne prodaje, ki je namenjena le pokritju določenih stroškov proizvodnje. Čeprav se je izvoz nanašal le na majhne količine, bi lahko povzročil motnje cen na trgu uvoza, ker bi se lahko kupci ob taki prodaji, če bi se zgodila, pogajali o znižanju cen. Stabilizacija trga bi bila torej dosežena s tem, da bi se preprečil ali izognil izvoz konkurentov na geografskih področjih, na katerih imajo drugi konkurenti pomembne tržne deleže. Ključni element v zvezi s tem je bil sporazum, ki je določal, da evropski proizvajalci ne bodo izvažali v Severno Ameriko, severnoameriški proizvajalci pa ne na evropski trg. Zaradi take razdelitve trgov bi drugi udeleženci na trgu lahko ‚stabilizirali‘ svoj nacionalni trg in izboljšali donosnost v svoji regiji.“ Tudi če bi domnevali, da Komisija z izrazi „izboljšati donosnost v svoji regiji“ ne misli le umika severnoameriških proizvajalcev, ampak tudi razdelitev trga EGP med evropske proizvajalce, taka analiza ob upoštevanju posledic prenehanja protikonkurenčnih dejavnosti na svetovni ravni najkasneje 20. aprila 1994 (glej zgoraj navedene točke od 184 do 190) ne more uspeti.

197 Dodati je treba, kot izhaja iz uvodnih izjav 71 in 75 in opomb št. 31 in 66 Odločbe, da so imeli vsi proizvajalci ob izvršitvi svetovnega sporazuma presežno zmogljivost, to pa je spodbudilo medcelinski izvoz holin klorida po nizki ceni, in da je bila zato ogrožena stabilnost svetovnih trgov (glej zgoraj navedeni točki 192 in 195). Zato se pojem

„stabilizacija“ trgov v okviru svetovnega sporazuma ne nanaša na razdelitev v okviru evropskega in severnoameriškega trga, kot je navedeno v uvodni izjavi 151 Odločbe. Dejstvo, da so evropski proizvajalci z razdelitvijo trga začeli, ko se je svetovni kartel končal in ko so udeleženci ugotovili njegov neuspeh (uvodna izjava 93 Odločbe), potrjuje, da njihov cilj ni bilo sodelovanje pri svetovnih dogovorih za kasnejšo razdelitev trgov, ki bi bili pridržani zanje. Poleg tega je treba ugotoviti, da se Komisija v Odločbi ne sklicuje na noben dokaz o obstoju takega cilja.

198 Sorazmerno s tem se nadzor, ki do mu bili podrejeni distributerji in predelovalci, vsebinsko razlikuje glede na zasledovani cilj. Ta nadzor je v okviru svetovnih dogovorov potekal v obliki zaračunavanja holin klorida „po primernih cenah“ (uvodna izjava 69(c) Odločbe). Komisija v zvezi s tem ukrepom v uvodni izjavi 81 Odločbe navaja: […] „Tak nadzor predelovalcev bi se lahko izvršil zlasti z zagotovilom, da ti pod ustreznimi pogoji kupujejo holin klorid od članov kartela. Iz opomb družbe Bioproducts izhaja: ‚Nadzorovati moramo surovine predelovalcev. Zaradi povišanja cen bomo imeli dobiček.‘ Isti cilj izhaja tudi iz dokumenta, ki je naveden v uvodni izjavi 75, v kateri je navedeno: ‚Predelovalce in distributerje bi bilo treba nadzorovati prek primernih cen.‘ Nazadnje, iz nekega drugega dokumenta iz sestanka [v Ludwigshafnu] izhaja: ‚Vsak proizvajalec [holin klorida] je odgovoren za nadzor predelovalcev na svojem nacionalnem trgu. Dobava tekočega [holin klorida] iz druge regije spodkopava to pravilo in ruši trg.‘“ Zato je ta nadzor pomenil spoštovanje „najnižjih“ cen, ki so bile dogovorjene na sestankih med evropskimi in severnoameriškimi proizvajalci (uvodni izjavi 77 in 79 Odločbe).

199 Komisija v zvezi s ciljem tega nadzora v uvodni izjavi 151 Odločbe navaja: „V zvezi s povišanjem cen v Evropi so bili severnoameriški proizvajalci zainteresirani le za zagotovilo, da raven cen v Evropi ne bi preveč padla v primerjavi z drugimi regijami v svetu. Ker se to zaradi nadzora predelovalcev očitno ne bi zgodilo, na svetovnih sestankih ni bilo treba posebej preučevati evropskih cen kot elementa povišanja cen,

določenih na svetovni ravni.“ Tako je bilo cilj tega nadzora preprečiti distributerjem in predelovalcem, da bi ogrozili cilj sporazumov, in sicer vzajemni umik z evropskega in s severnoameriškega trga. Vendar so stranke, kot izhaja iz uvodne izjave 165 Odločbe, te sporazume glede vzajemnega umika prenehale izvajati najkasneje 20. aprila 1994 (glej zgoraj navedene točke od 185 do 187).

200 Po drugi strani je nadzor distributerjev in predelovalcev v okviru evropskih dogovorov, kot izhaja iz uvodne izjave 99(d) Odločbe, potekal v več oblikah, in sicer prek preprečevanja prodaje po preferenčnih cenah (ukrep, ki se je nanašal na distributerje), zagotovila, da predelovalci kupujejo surovine od članov kartela pod ustreznimi pogoji, obveščanja predelovalcev o višini cen, ki so jih dogovorili člani kartela, in ustvarjanja izključnih vezi z njimi. Iz iste uvodne izjave izhaja, da je bilo ta cilj zagotavljanje učinkovitosti sporazuma o tržnih deležih, razdelitvi kupcev in cen, kot so jih dogovorili evropski proizvajalci.

201 Zato svetovni sporazumi o cenah, kot zatrjuje Komisija, ne pomenijo „tesne vezi“ z razdelitvijo trga EGP med evropskimi proizvajalci, ki je bila izvršena po njihovem dokončnem prenehanju. To je prav tako dokazano z dejstvom, da je bilo treba za to razdelitev, kot izhaja iz uvodnih izjav 65, 103, 105 in 113 Odločbe, uporabiti drugačne metode, in sicer da je vsak evropski proizvajalec za vsakega kupca določil različne cene, tako da je bil slednji „namenjen“ določenemu proizvajalcu v skladu s tajnimi sporazumi na evropski ravni. Tak rezultat ne bi mogel biti dosežen na podlagi samo ene „najnižje“ cene, ki naj bi jo zaračunavali vsi proizvajalci, kot je bilo določeno s svetovnimi sporazumi (uvodni izjavi 77 in 79 Odločbe).

202 Poleg tega evropski proizvajalci po prenehanju svetovnih dogovorov niso bili zavezani zaračunavati „najnižje“ cene, dogovorjene v okviru navedenih dogovorov za razdelitev evropskih kupcev. V teh okoliščinah trditev Komisije, da določitev „najnižje“ cene na svetovni ravni nujno pomeni določitev cen na evropski ravni, ni bistvena.

203 Prav tako je treba poudariti, da v Odločbi ni nikakršnega dokaza o tem, da so evropski proizvajalci na sestankih svetovnega kartela sklenili sporazum o razdelitvi (tudi kasnejši) trga EGP in da so nameravali uporabiti svetovne sporazume za kasnejšo razdelitev trga EGP. Komisija poleg tega v točki 151 Odločbe priznava, da ne more dokazati te okoliščine. Če bi šlo za tak primer, potem bi bilo treba določiti, kdaj so se začeli dogovori o razdelitvi EGP pred 14. marcem 1994, datumom prvega sestanka evropskih proizvajalcev. Vendar tak primer ni bil podan.

204 V teh okoliščinah uvodna izjava 151 Odločbe (glej zgoraj navedeno točko 174) ni upoštevna v delu, v katerem poskuša pojasniti, zakaj severnoameriški proizvajalci niso sodelovali na evropskih sestankih. Ta del uvodne izjave 151 namreč odgovarja na brezpredmetno trditev evropskih proizvajalcev v upravnem postopku, da stranke svetovnih in evropskih sporazumov niso bile iste.

205 Poleg tega uvodna izjava 152 Odločbe (glej zgoraj navedeno točko 175) ne more ustrezno podpreti teze Komisije v delu, v katerem navaja, da so severnoameriški proizvajalci vedeli ali bi morali vedeti za obstoj evropskih dogovorov. Če bi namreč severnoameriški proizvajalci vedeli za te dogovore, bi to posledično, pri ugotovitvi enotne kršitve, pomenilo razširitev njihove odgovornosti za to celotno kršitev, če so

bili navedeni dogovori povezani s svetovnimi dogovori (glej v tem smislu zgoraj v točki 139 navedeno sodbo JFE Engineering in drugi proti Komisiji, točka 371). Zato ta element ne more vplivati na odgovornost evropskih proizvajalcev ter ne dokazuje obstoja enotne in trajajoče kršitve.

206 Splošna trditev, da bi se lahko evropske dogovore upoštevalo kot nadaljevanje s strani evropskih proizvajalcev prvotnih dogovorov na svetovni ravni, ki so bili glede povišanja cen in nadzora predelovalcev sklenjeni ne le med severnoameriškimi, ampak tudi med evropskimi proizvajalci, zato ni pravilna. Enako velja tudi za presojo, da skupek dogovorov sestavlja samo en kartel, iz katerega so se severnoameriški proizvajalci v določenem trenutku umaknili, ostale stranke pa so prilagodile značilnosti po tem umiku.

207 Komisija se glede na predhodne ugotovitve ne more opirati na točko 67 zgoraj v točki 150 navedene sodbe Dansk Rørindustri proti Komisiji. Čeprav je namreč res, da je Sodišče prve stopnje glede kršitve, ki se je najprej izvajala na danskem trgu predizoliranih cevi, po prekinitvi pa na celotnem evropskem trgu, upoštevalo enoten cilj, ki je bil nadzor trga daljinskega ogrevanja, zato da bi opredelilo navedena ravnanja kot enotno in trajajočo kršitev, še vedno ostaja dejstvo, da je ta presoja temeljila tudi na drugih, prav tako pomembnih ugotovitvah. Tako je Sodišče prve stopnje v tej sodbi, tako kot Komisija, ugotovilo obstoj „dolgoročnega cilja razširitve nadzora na vsem trgu […] že od začetka omejevalnega sporazuma na Danskem, ter da je obstajala nepretrgana zveza v smislu metod in ravnanj med novim sporazumom, sklenjenim konec leta 1994 za cel evropski trg in predhodnimi dogovori“ (točki 65 in 68). Poleg tega je v točki 67, na katero se sklicuje Komisija, tudi poudarjeno, da je iz prvega sporazuma o usklajevanju povišanja cen za izvozne trge izhajalo, da je omejevalni sporazum med danskimi proizvajalci od začetka presegal okvir danskega trga.

208 Vendar Komisija v obravnavani zadevi ni dokazala, da sta imeli tožeči stranki s sodelovanjem pri svetovnih dogovorih dolgoročni cilj razdeliti trg EGP, kot je bil izvršen v okviru evropskih dogovorov. Poleg tega ni dokazala povezave med metodami in ravnanji, izvršenimi v okviru vsake skupine dogovorov.

209 Glede na posledice ločenega izvajanja svetovnih in evropskih dogovorov (glej zgoraj navedene točke od 182 do 191), dejstvo, da sta bila vzajemni umik z evropskega in s severnoameriškega trga ter razdelitev trga EGP z dodelitvijo kupcev različna cilja, izvršena z različnimi metodami (glej zgoraj navedene točke od 192 do 202), ter nazadnje neobstoj dokazov o nameri evropskih proizvajalcev pristopiti k svetovnim sporazumom za kasnejšo razdelitve trga EGP (glej zgoraj navedeno točko 203), je treba zaključiti, da so evropski proizvajalci storili dve ločeni kršitvi člena 81(1) ES in ne enotno in trajajočo kršitev.

210 Zato je treba Odločbo razglasiti za nično v delu, v katerem tožečima strankama nalaga globo zaradi sodelovanja pri svetovnem omejevalnem sporazumu, kar je kršitev, ki jo je treba šteti za zastarano. Vpliv te razglasitve ničnosti na izračun zneska globe, naložene družbi BASF, bo obravnavan v točkah od 212 do 223 v nadaljevanju. Vpliv te razglasitve ničnosti na izračun globe, naložene družbi UCB, bi bilo treba preučiti po preizkusu drugega tožbenega razloga te tožeče stranke (glej v nadaljevanju navedene točke od 235 do 241).

211 V teh okoliščinah ni treba odločati o tožbenem razlogu glede kršitve pravice družbe BASF do obrambe (glej zgoraj navedeno točko 157).

Izračun globe za družbo BASF

212 Najprej je treba poudariti, da so tožeči stranki in Komisija na zahtevo Sodišča prve stopnje na obravnavi predstavile svojo oceno glede izračuna zneska glob ob domnevi, da bi Sodišče prve stopnje razsodilo, da je tožbeni razlog glede napačne uporabe prava pri opredelitvi svetovnih in evropskih dogovorov kot enotne kršitve utemeljen. Kot je bilo opozorjeno zgoraj v točki 120, presoja o sodelovanju družbe BASF v okviru njenega tretjega tožbenega razloga ne prejudicira posledic, ki bi jih lahko na to znižanje imela presoja Sodišča prve stopnje glede petega tožbenega razloga.

213 Pristojnost za odločanje v sporu polne jurisdikcije, ki jo ima sodišče Skupnosti v skladu s členom 31 Uredbe št. 1/2003, temu omogoča, da poleg preprostega nadzora zakonitosti sankcije nadomesti presojo Komisije s svojo presojo in posledično prekliče, zniža ali zviša naloženo globo ali periodično denarno kazen, kadar presoja o njunem znesku (zgoraj v točki 65 navedena sodba Groupe Danone proti Komisiji, točki 61 in 62). V tem okviru je treba poudariti, da Smernice ne prejudicirajo presoje sodišča Skupnosti o globi, kadar to odloča na podlagi navedene pristojnosti (sodba Sodišča prve stopnje z dne 27. julija 2005 v združenih zadeviah Brasserie nationale in drugi proti Komisiji, od T-49/02 do T-51/02, ZOdl., str. II-3033, točka 169).

214 Zato mora Sodišče prve stopnje izvršiti svojo pristojnost za odločanje v sporu polne jurisdikcije, ker je družba BASF predlagala, naj v okviru presoje odloči o znesku globe, ki ji je bila naložena.

215 V zvezi s tem je treba uvodoma obravnavati trditev Komisije v odgovoru na tožbo v zadevi T-111/05, da nov izračun zneska predvideva spremembo razdelitve evropskih proizvajalcev po kategorijah. Ta trditev temelji na dejstvu, da je bila v Odločbi navedena razdelitev določena ob upoštevanju svetovnih tržnih deležev podjetij, ki so bila udeležena pri kršitvi leta 1997, ki je zadnje celo leto kršitve. Na podlagi te presoje sta

bili družbi UCB in Akzo Nobel razvrščeni v tretjo kategorijo (s tržnima deležema 13,4 % in 12 %), medtem ko je bila družba BASF razvrščena v četrto kategorijo s tržnim deležem 9,1 % (glej zgoraj navedeno točko 15).

216 Vendar, če je edina upoštevna kršitev, tista v zvezi s trgom EGP (glej zgoraj navedeno točko 210), je za razdelitev evropskih proizvajalcev po kategorijah treba upoštevati tržne deleže na tem trgu. Taka sprememba ne more vplivati na razvrstitev podjetij po kategorijah niti na izhodiščne zneske, določene v skladu s težo kršitve. Iz uvodne izjave 44 Odločbe namreč izhaja, da sta evropska tržna deleža družb Akzo Nobel in UCB leta 1997 znašala 28,9 % in 28,5 %, medtem ko je delež družbe BASF znašal 20,9 %. Ta konfiguracija tržnih deležev upravičuje ohranitev razdelitve, ki jo je izvršila Komisija, in sicer družbi Akzo Nobel in UCB v isto kategorijo ter družbo BASF v nižjo kategorijo.

217 Splošna raven izhodiščnih zneskov bi morala biti ti enaka zneskom, določenim v uvodni izjavi 202 Odločbe. Ti zneski so bili namreč določeni na podlagi zelo težke kršitve na svetovni in evropski ravni ter sorazmerno majhne vrednosti evropskega trga holin klorida (52,6 milijona eurov leta 1997), torej dejavnikov, ki ostajajo upoštevni, čeprav je treba upoštevati le kršitev v EGP.

218 Zato mora izhodiščni znesek, določen za družbo BASF, v skladu s težo kršitve ostati nespremenjen, in sicer 18,8 milijona eurov.

219 Glede trajanja sodelovanja družbe BASF pri evropskih dogovorih iz uvodnih izjav 101, 102, 105 in 206 Odločbe izhaja, da se je to začelo 29. novembra 1994 na sestanku v Amesfoortu (Nizozemska) in da se je končalo 30. septembra 1998. V zvezi s tem je

treba poudariti, da pristop, ki ga glede povišanja izhodiščnega zneska za 10 % za vsako celo leto in 5 % za vsako dodatno obdobje celih šestih mesecev predlaga Komisija, lahko v okoliščinah obravnavane zadeve povzroči precejšnje razlike med tožečima strankama. Dejstvo, da je Sodišče prve stopnje zato, ker je sodelovanje družbe BASF pri kršitvi trajalo tri leta in deset mesecev, uporabilo 5-odstotno povišanje zaradi upoštevanja teh desetih mesecev, namreč pomeni, da ni upoštevalo štirih dodatnih mesecev. Poleg tega je treba poudariti, da v obravnavani zadevi Sodišče prve stopnje razpolaga z natančnimi dokazi glede trajanja sodelovanja vsake tožeče stranke pri kršitvi in zato lahko na način, ki izraža natančno trajanje tega sodelovanja, izračuna njuno globo ter tako popravi njuno sorazmerje.

220 Tako Sodišče prve stopnje v okviru izvrševanja svoje pristojnosti za odločanje v sporu polne jurisdikcije meni, da je treba uporabiti 38-odstotno povišanje zaradi upoštevanja obdobja treh let in desetih mesecev sodelovanja družbe BASF pri kršitvi.

221 Osnovni znesek globe za družbo BASF se zato določi na 25,944 milijona eurov. Ta znesek je treba povišati za 50 % zaradi ponovne kršitve (glej zgoraj navedeno točko 18), tako da znaša znesek globe 38,916 milijona eurov.

222 Končni znesek globe za družbo BASF bo določen po 10-odstotnem znižanju iz naslova sodelovanja zaradi neprerekanja dejanskega stanja. Po drugi strani je treba v zvezi z dokazi, ki jih je družba BASF predložila v okviru svojega sodelovanja in zaradi katerih ji je bilo odobreno dodatno 10-odstotno znižanje (glej zgoraj navedeno točko 87), opozoriti, da dejstvo, da podjetje Komisiji predloži podatke v zvezi z dejanji, za katera mu v skladu z uredbama št. 17 in št. 1/2003 ne bi bila naložena nikakršna globa, ne pomeni sodelovanja, za katero bi veljalo obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996 (zgoraj v točki 108 navedena sodba Archer Daniels Midland in Archer Daniels Midland Ingredients proti Komisiji, točka 297). Ker so se navedeni

elementi nanašali izključno na svetovne dogovore, medtem ko so imeli podatki o evropskih dogovorih, ki jih je predložila družba BASF, le nizko vrednost (glej zgoraj navedeno točko 116), in je bila kršitev, ki se je nanašala na svetovne dogovore, ugotovljena kot zastarana (glej zgoraj navedeno točko 210) ter zato družbi BASF ni bila naložena nikakršna globa, ta ni upravičena do 10-odstotnega znižanja, ki ji je bilo dodeljeno iz tega naslova.

223 Zato je treba družbi BASF odmeriti globo v znesku 35,024 milijona eurov.

7. *Drugi tožbeni razlog družbe UCB: napačna uporaba obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996*

Trditve strank

224 Po mnenju družbe UCB naj bi imelo razlikovanje med svetovnimi in evropskimi dogovori posledice za uporabo obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996. Natančneje, ker je bila družba UCB prva družba, ki je prijavila tajni omejevalni sporazum na ravni Skupnosti (glej zgoraj navedeno točko 19) in izpolnila vse druge pogoje iz oddelka B obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996, meni da je upravičena do od 75- do 100-odstotnega znižanja zneska globe, ki bi ji bila sicer naložena.

225 Družba UCB zatrjuje, da novo obvestilo Komisije o imuniteti pred globami in zmanjševanju teh pri kartelih (UL 2002, C 45, str. 3, v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002), ki je nadomestilo obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996, določa, da Komisija ne bo naložila globe podjetju, ki ji bo prvo predložilo dokaze, na podlagi katerih bo lahko ugotovila kršitev člena 81 ES. Standard varstva temeljnih pravic v pravnem redu Skupnosti naj bi nalagal uporabo načela retroaktivnosti *in*

mitius, ki je splošno mednarodno priznano pravno načelo in je povezano z načelom prepovedi retroaktivne veljavnosti zakonov, ki predpisujejo višjo kazen. Komisija bi morala uporabiti to načelo v vsakem postopku, ki se lahko na podlagi uporabe pravil konkurence konča z naložitvijo sankcij. Iz tega naj bi izhajalo, da bi Komisija morala uporabiti oddelek A obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, ki je v primerjavi z oddelkom B obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 ugodnejši „zakon“, ker vzpostavlja popolno imuniteto, ne da bi imela Komisija kakršno koli diskrecijsko pravico glede zneska znižanja, kot je bilo to določeno v obvestilu o ugodni obravnavi iz leta 1996. Uporaba obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 naj bi torej zagotovila popolno imuniteto pred globo, naloženo družbi UCB.

226 Pojem retroaktivne veljavnosti *lex mitior* naj bi zajemal spremembo vsake posebne določbe, ki jo namerava organ uporabiti proti osebi, kot so obvestila Komisije o globah, naloženih v zadevah konkurence. To načelo naj bi poleg tega prevladalo v točki 28 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, ki omejuje svojo uporabo na obdobje po 14. februarju 2002. Dejstvo, da je zaupanje v pravo, ki ga je imela družba UCB ob svojem sodelovanju, temeljilo na obvestilu o ugodni obravnavi iz leta 1996, naj ne bi bilo upoštevno za preprečitev uporabe načela *lex mitior*.

227 V vsakem primeru bi morala uporaba obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 voditi Komisijo, da ne naloži globe družbi UCB, ker je bila ta prva, ki je predložila podatke v zvezi z evropskim kartelom pred vsakršno zahtevo s strani Komisije, ko ta še ni bila seznanjena z omejevalnim sporazumom.

228 Komisija poudarja, da ta tožbeni razlog dejansko pomeni analizo posledic, če bi bila ugotovljena utemeljenost prvega tožbenega razloga družbe UCB. Sklicuje se torej na svojo argumentacijo v zvezi z navedenim tožbenim razlogom in meni, da je treba ta tožbeni razlog zavrniti.

229 Podredno Komisija priznava, da bi bila družba UCB, če ravnanja tožečih strank ne bi sodila v okvir enotne in trajajoče kršitve, upravičena do znižanja zneska globe do najmanj 75 %. V tem primeru bi bili drugi elementi za izračun zneska globe spremenjeni, in sicer trajanje, olajševalne in obteževalne okoliščine ter promet, ki se upošteva za različno obravnavanje.

230 Komisija glede načela retroaktivne uporabe načela *lex mitior* poudarja, da čeprav je res, da gre za splošno načelo kazenskega prava, ostaja dejstvo, da odločbe, s katerimi so naložene globe na področju konkurence, niso kazenske določbe. Sodna praksa naj ne bi potrjevala teze tožeče stranke o obvezni retroaktivni uporabi načela *lex mitior* na področju konkurence. Poleg tega naj bi uporaba tega načela predvidevala spremembo pravne podlage za izračun globe, in sicer člena 15(2) Uredbe št. 17, ki pa z obvestilom o ugodni obravnavi iz leta 2002 ni bila spremenjena.

231 Komisija naj bi imela diskrecijsko pravico glede odmere glob, ki naj bi bila omejena z obvestili o ugodni obravnavi. Sodna praksa naj bi potrdila, da ima Komisija, dokler ta obvestila ostajajo v okviru določb Uredbe št. 17, veliko manevrskega prostora za odmero višine glob, ki ustrezajo potrebam njene politike konkurence. Poleg tega naj bi Komisijo izvrševanje te diskrecijske pravice zavezovalo le toliko časa, dokler bi bilo obvestilo v veljavi. Komisija v zvezi s tem poudarja, da je obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002 od 14. februarja 2002 nadomestilo tisto iz leta 1996. Vendar naj bi bilo zaupanje v pravo, ki ga je imela družba UCB, omejeno z veljavnostjo *ratione temporis* vsakega obvestila, v obravnavani zadevi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996.

232 V vsakem primeru Komisija dvomi o tem, da bi bilo na splošno obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002 v primerjavi s tistim iz leta 1996 ugodnejše. Tega ne bi mogli preučiti na podlagi selektivne presoje določb obvestila o ugodni obravnavi iz leta

2002. V nasprotnem primeru bi bila Komisija zavezana uporabiti to obvestilo retroaktivno le glede podjetij, ki bi v njem našla korist, kar naj bi ogrozilo skladnost njene politike.

Presoja Sodišča prve stopnje

Uporaba načela *lex mitior*

233 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da načelo prepovedi retroaktivnosti ne nasprotuje uporabi Smernic, na podlagi katerih so lahko hipotetično zvišane globe, naložene za kršitve, storjene pred njihovim sprejetjem, če je bilo lahko politiko, ki jo izvajajo, v času storitve zadevnih kršitev ustrezno predvideti (zgoraj v točki 91 navedena sodba Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točke od 202 do 232).

234 Zato pravica Komisije, tudi pogojna, da v škodo zainteresiranih strank retroaktivno uporabi pravila ravnanja z zunanjimi učinki, kot so Smernice, izključuje vsakršno obveznost te institucije, da uporabi načelo *lex mitior*.

Izračun globe za družbo UCB

235 Za izračun globe za družbo UCB je treba najprej napotiti na presoje v zgoraj navedenih točkah od 212 do 217.

236 Dalje, dejstvo, da presoje Komisije glede enotne in trajajoče narave kršitev niso pravilne, glede na obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996, vpliva na znesek globe, naložene družbi UCB. Kot priznava Komisija (glej zgoraj navedeno točko 229), bi imela družba UCB korist od določb oddelka B obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996, z naslovom „Nenaložitev globe ali pomembno znižanje njenega zneska“, če bi se svetovni dogovori šteli za kršitev, ločeno od evropskih dogovorov, in zato zastarano. V teh okoliščinah je namreč treba ugotoviti, da je družba UCB Komisiji razkrila evropski omejevalni sporazum in izpolnila druge pogoje, določene v oddelku B obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 (glej v nadaljevanju navedeno točko 237).

237 Oddelek B obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 določa:

„Podjetje, ki:

a) Komisijo obvesti o tajnem omejevalnem sporazumu, še preden je ta z odločbo uvedla preiskavo proti podjetjem, ki so stranke omejevalnega sporazuma, pod pogojem, da še nima zadostnih podatkov, da bi dokazala obstoj omejevalnega sporazuma, o katerem je bila obveščena;

b) je prvo posredovalo odločilne dokaze o obstoju omejevalnega sporazuma;

c) je najkasneje ob razkritju omejevalnega sporazuma prenehalo sodelovati pri nezakoniti dejavnosti;

d) Komisiji posreduje vse koristne podatke ter vse dokumente in dokaze, ki jih ima na voljo v zvezi z omejevalnim sporazumom, in še naprej nepretrgano in v celoti sodeluje ves čas preiskave;

e) ni prisililo drugega podjetja, da sodeluje pri omejevalnemu sporazumu, in ni bilo pobudnik ali ni imelo odločilne vloge pri nezakoniti dejavnosti,

je upravičeno do najmanj 75-odstotnega znižanja zneska globe, ki bi mu bila naložena, če ne bi sodelovalo, ali do popolne ne-naložitve globe."

238 V teh okoliščinah je treba izhodiščni znesek 12,9 milijona eurov, ki ga je Komisija določila v skladu s težo kršitve (glej zgoraj navedeno točko 15), povišati za 45 % v skladu s trajanjem kršitve, tj. približno štiri leta in pol (od 14. marca 1994 do 30. septembra 1998). Osnovni znesek je zato treba določiti na 18,705 milijona eurov.

239 Ker za družbo UCB ni bila ugotovljena nobena obteževalna okoliščina, je treba zaradi njenega sodelovanja znižati osnovni znesek. Za določitev odstotka znižanja je treba upoštevati, da je družba UCB razkrila evropski omejevalni sporazum, kar je Komisiji omogočilo, da naloži pomembne sankcije, te možnosti pa le na podlagi svetovnega kartela, ki je ob njenem prvem posredovanju že zastaral, ne bi imela (glej zgoraj

navedeno točko 9). Poleg tega iz uvodnih izjav 102, 105, 107, 108, 109, 114, 118, 119 in 120 Odločbe izhaja, da je devet sestankov, ki jih je razkrila družba UCB, pokrivalo celotno trajanje kršitve v EGP, šest sestankov, ki jih je razkrila družba Akzo Nobel, pa je bilo le vmesnih, kot izhaja iz uvodnih izjav 110, 112, 113, 115, 116 in 117.

240 Vendar je družba UCB razkrila malo manj kot dve tretjini sestankov. Čeprav je družba UCB ravnala samoiniciativno, pa ostaja dejstvo, da je takrat, ko je predložila te podatke (26. julij 1999), že vedela, da je Komisija začela ukrepati glede svetovnega kartela holin klorida.

241 V teh okoliščinah je treba osnovni znesek, ki je bil določen zgoraj v točki 238, znižati za 90 %, tako da znaša znesek globe za družbo UCB 1,870 milijona eurov.

242 Ker družba UCB tretji tožbeni razlog navaja podredno, če bi Sodišče prve stopnje sprejelo tezo Komisije glede enotne in trajajoče narave svetovnih ter evropskih dogovorov (glej zgoraj navedeno točko 35), o njem ni treba odločati. Tudi če bi namreč družba UCB v okviru tega tožbenega razloga predlagala, naj se ji sploh ne naloži globe, ostaja dejstvo, da njena argumentacija temelji, prvič, na obstoju enotne in trajajoče kršitve, okoliščini, ki ni bila sprejeta; drugič, na uporabi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 (glej zgoraj navedeno točko 225), in tretjič, na dejstvu, da Komisija brez njenega sodelovanja ne bi mogla naložiti nobene globe. Vendar je bila trditev o uporabi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 že zavrnjena (glej zgoraj navedeni točki 233 in 234), medtem ko je Sodišče prve stopnje pri izvrševanju svoje pristojnosti za odločanje v sporu polne jurisdikcije presodilo o pomenu sodelovanja družbe UCB, s tem da ji je odobrilo 90-odstotno znižanje zneska globe, ki bi ji bila sicer naložena.

243 Zato je treba družbi UCB odmeriti globo v znesku 1,870 milijona eurov.

244 Na podlagi navedenega je treba, prvič, člen 1(b) in (f) Odločbe razglasiti za ničen v delu, v katerem se nanaša na kršitev, očitano tožečima strankama, in sicer v obdobju pred 29. novembrom 1994 glede družbe BASF in pred 14. marcem 1994 glede družbe UCB; drugič, določiti zneska glob, naloženih družbama BASF in UCB, na 35,024 in 1,870 milijona eurov, in tretjič, v preostalem delu tožbo zavrniti.

Stroški

245 V skladu s členom 87(3) Poslovnika lahko Sodišče prve stopnje odloči, da se stroški delijo ali da vsaka stranka nosi svoje stroške, če vsaka stranka uspe samo deloma.

246 Ker družba BASF v zadevi T-101/05 z več predlogi ni uspela, uspela pa je v okviru petega tožbenega razloga, je treba odločiti, da vsaka stranka nosi svoje stroške.

247 Ker Komisija v zadevi T-111/05 z večino predlogov ni uspela, je treba odločiti, da poleg svojih stroškov nosi tudi 90 % stroškov, ki jih je priglasila družba UCB.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE PRVE STOPNJE (drugi senat)

razsodilo:

1. **Zadeva T-112/05, Akzo Nobel in drugi proti Komisiji se za namene izdaje sodbe razdruži od zadev T-101/05 in T-111/05.**

2. **Člen 1(b) in (f) Odločbe Komisije 2005/566/ES z dne 9. decembra 2004 v zvezi s postopkom iz člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva COMP/E-2/37.533 – holin klorid) se razglasi za ničen v delu, v katerem se nanaša na kršitev, očitano družbama BASF AG in UCB SA v obdobju pred 29. novembrom 1994 glede družbe BASF in pred 14. marcem 1994 glede družbe UCB.**

3. **V zadevi T-101/05 se globa, naložena družbi BASF, odmeri v znesku 35,024 milijona eurov.**

4. **V zadevi T-111/05 se globa, naložena družbi UCB, odmeri v znesku 1,870 milijona eurov.**

5. **V preostalem se tožbi zavrneta.**

6. V zadevi T-101/05 vsaka stranka nosi svoje stroške.

7. V zadevi T-111/05 Komisija poleg svojih stroškov nosi tudi 90 % stroškov, ki jih je priglasila družba UCB.

Meij Forwood Papasavvas

Razglašeno v Luxembourgu, 12. decembra 2007.

Sodni tajnik V funkcciji predsednika

E. Coulon A. W. H. Meij

Stvarno kazalo

Dejansko stanje in izpodbijana odločba ..... II - 4960

Postopek in predlogi strank ..... II - 4968

Pravo ..... II - 4971

1. Uvodne ugotovitve ..... II - 4971

2. Prvi tožbeni razlog družbe BASF: kršitev uredb št. 17 in št. 1/2003 ter Smernic, ker je bil znesek globe za odvračalni učinek povišan za 100 % ..... II - 4972

Trditve strank ..... II - 4972

Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 4974

3. Drugi tožbeni razlog, ki ga navaja družba BASF: kršitev načel pravne varnosti in sorazmernosti zaradi 50-odstotnega povišanja globe zaradi ponovne kršitve ter napačnega izračuna tega povišanja ..... II - 4977

Trditve strank ..... II - 4977

Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 4980

4. Tretji tožbeni razlog, ki ga navaja družba BASF: napačna uporaba obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 ..... II - 4984

Trditve strank ..... II - 4984

Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 4989

Dokument z dne 6. maja 1999 ..... II - 4991

Sestanek 17. maja 1999 ..... II - 4992

Obvestilo z dne 21. maja 1999 ..... II - 4996

Obvestilo z dne 23. julija 1999 ..... II - 4997

Presoja poročila z dne 15. junija 1999 in obvestila z dne 23. junija 1999 glede na zahtevo za informacije z dne 26. maja 1999 ..... II - 4997

Obvestilo z dne 16. julija 1999 ..... II - 4998

Celotna presoja znižanja, odobrenega družbi BASF ..... II - 4998

5. Četrti tožbeni razlog, ki ga navaja družba BASF: nezadostno znižanje globe ne glede na obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996 ..... II - 5000

Trditve strank ..... II - 5000

Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 5002

6. Tožbeni razlog, ki ga navajata družbi BASF in UCB: napačna uporaba prava pri opredelitvi svetovnih in evropskih dogovorov kot enotne in trajajoče kršitve ..... II - 5004

Trditve strank ..... II - 5004

Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 5013

Uvodne ugotovitve ..... II - 5013

– Pomen trditev družbe BASF ..... II - 5013

– Pojem enotne in trajajoče kršitve ..... II - 5013

– Stališče, ki ga je sprejela Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, in ugotovitve iz Odločbe ..... II - 5016

Opredelitev zadevne kršitve ..... II - 5020

Izračun globe za družbo BASF ..... II - 5033

7. Drugi tožbeni razlog družbe UCB: napačna uporaba obvestila o ugodni obravnavi iz leta 1996 ..... II - 5036

Trditve strank ..... II - 5036

Presoja Sodišča prve stopnje ..... II - 5039

Uporaba načela *lex mitior* ..... II - 5039

Izračun globe za družbo UCB ..... II - 5039

Stroški ..... II - 5043